

Фото Олеса Дмитренка

500 ДНІВ «НОВОЇ» ВЛАДИ: МЕДОВИЙ МІСЯЦЬ ЧИ ПОХМІЛЛЯ?

Петро АНТОНЕНКО

Передусім влада зустріла цей ювілей новими планами на нові ювілеї. Наші співвітчизники, і не лише старшого, а й середнього віку, добре пам'ятають численні проекти, проєкти, плани і програми вікопомних комуно-радянських часів. Програми меліорації, хімізації, кукурузації. Ще глобальніше — Продовольча програма, яка своїм лише проголошенням мала заповнити порожні прилавки. Нарешті славетна програма побудови комунізму, від проголошення 1961 року до завершення у 1980-му.

Щось подібне прагне скалькувати й нинішня влада уже незалежної і некомуністичної України. Програми і проекти сиплються як із рога достатку, термінами розкидаються, не жалюючи. Головний диригент парламентської фракції регіоналів Чететов торочить, що вони, регіонали, прийшли «как мінімум, на два срока». Ну, про терміни — розмова окрема. Напевно, коли зміниться влада, постане питання і про терміни для Чететова, враховуючи його вчинки на посаді голови Фонду держмайна. Але ось читаємо про «стратегію розвитку Києва» до 2025. Ось чуємо заяви вищих посадовців про намір провести в Україні зимові Олімпійські ігри 2022 року. Що це нереально, навіть якщо віддати під Олімпіаду карпатські маєтки всіх наших президентів, — нічого страшного. Де ще він, той 2022-й. Це вам не Євро-2012, яке тріщить по всіх швах.

Другою фішкою влади, окрім «програм», є **реформи**. От уже що на слуху! Саме про них чи не найбільше говорив Президент Янукович на прес-конференції в Українському домі. Він порахував, що у нас нині, виявляється, вже здійснюється

А й справді, яка ж вона нова, ця влада, якщо їй 500 днів? Перші 100, які прийнято відзначати в політиці, ще якось можна порівняти з медовим місяцем. А ось 500 — тут уже ейфорія і мед позаду, це вже вимагає якогось звіту. Тож із чим зустріла цей ювілей наша влада і ми, громадяни, які її обрали, найняли для керівництва державою?

аж 7 реформ. А до кінця року їх стане аж 21. А чого скромничати?

Що ж, погляньмо неупереджено на деякі вже розпочаті реформи. Про пенсійну промовчимо, вже стільки сказано... А які ж інші? Одна з основних — податкова. Податковий Майдан, тисячі закритих малих підприємств і збанкрутілих підприємств, обкладання поборами всього і вся.

Адміністративна реформа? «Скорочення міністерств» збільшило кількість вищих державних відомств на добру чверть. Рядові вихідці з двох донбаських областей «адміністративно реформувалися» на численних посадах у столиці і в областях.

Судова реформа? Ну, тут усе зрозуміло. Втілено в життя пораду-вказівку, яку Янукович ще губернатором Донеччини отримав від президента Кучми: про те, що невідного суддю треба просто «підвісити» за одне місце. Нині можливості у колишнього губернатора значно більші, тож можна підвішувати всіх суддів оптом. Наприклад, за кримінальні справи. Це ж так цікаво: суддя, який веде резонансний процес, сам має порушену проти нього кримінальну справу. За бажання ці папери можна й підняти «на-гора». Так що повний апофеоз правосуддя.

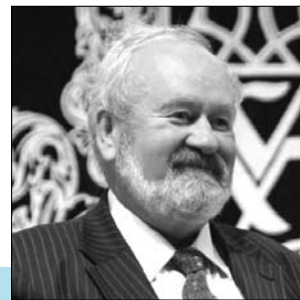
Результати подібних реформ? Вони відчутні. Ось бодай основне. За даними ООН, Україна посіла 83 місце у рейтингу розвитку суспільства, опустившись за 2010 рік ще на 7 позицій. 80 відсотків українців живуть за межею бідності. Причому

за той же рік люди збідніли на 10 відсотків. У світовому рейтингу якості життя наша країна за рік опустилася з 68 на 73 місце, розташувшись між Намібією і Ботсваною. Ми на передостанньому 100-му місці зі 101-ї країни, для яких визначено Рейтинг прогресу. Його визначають ООН, Світовий банк, міжнародні аналітичні центри за сукупними показниками конкурентоспроможності, економічної свободи, рівня корупції тощо. Найбільші падіння за рік по Індексу економічної свободи — зі 112 на 164 місце (в Європі ми тут останні) та Індексу сприйняття корупції (з 99 на 134 місце).

Отже, зрушення є! І це лише за рік. Що ж буде за вісім? Чому саме 8? А це зі ще однієї гучної заяви глави нинішньої влади: невдовзі після вступу на посаду Янукович заявив, що за 8 років Україна увійде до двадцятки найрозвиненіших економік світу. І ось ми вже у двадцятці, навіть у десятиці, щоправда, з кінця.

До яких ще рейтингів дійдемо за наступні 500 днів нової влади? На жаль, рейтинги наших «реформаторів» тому й можливі, що у влади така немічна опозиція. Характерний приклад — спроба партії «Наша Україна» 12 липня скликати опозиційні сили для гуртування. Завершилося це зібранням кількох карликових політсил, які сумарно здатні набрати ледве один відсоток на виборах. Найбільші ж опозиційні сили відверто ігнорували зібрання. То що ж, чекати ще 500 днів бодай для розуміння, в які рейтинги котиться країна?

РУБІКОН УКРАЇНИ — РІК 2015-й

2

20 МІЛЬЙОНІВ «НАШИХ НЕНАШИХ» БРАТІВ

4

ЗЕРНИНИ З ДОРІГ ЖИТТЯ ВІРЧЕНКО

7

Є ЩЕ ОДИН РЕКОРД УКРАЇНИ!

13

ЖИВА КОЛЕКЦІЯ ВОЛОДИМИРА ЯЦЮКА

14

ЙОГО ДЕВІЗ — «AVE ACADEMIA!»

— **Пане В'ячеславе, Ви стояли біля витоків Руху. Не шкодуєте, що з перших кроків незалежності України, двадцять років тому, не пішли в політику і не зробили там кар'єри?**

— У жодному разі! По-перше, я ніколи не хотів бути в політиці. І в Рух ішов із твердим наміром, що як тільки він буде створений, я піду. По-друге, і гадки не мав, що займатимуся Академією, у мене були інші плани — писати книги. Мені ніколи не подобалася діяльність політика. І, між іншим, тоді багато хто говорив, що декому треба було вчасно відійти від політики, зокрема письменникам. Бо письменник повинен писати художню творчість. Це дуже важлива соціально-культурницька функція. Але вони пішли в політику, де мало що тямали. Принаймні більшість із них. І розгубили те, що могли зробити своїм талантом. До влади щось тягне, я розумію, що...

Тоді, та й згодом, мені просто “виламували руки” й тягнули у владу. Без погодження зі мною поставили четвертим номером у списки “Нашої України”. Подзвонив їм і сказав: що ви робите? Ви у мене запитали, хочу я чи ні? Звичайно, багатьох це дивувало. Але що поробиш: не подобається мені ця діяльність. Єдине, на що погодився свого часу, це вибори у Київську раду. Але коли подивився на той маразм, то на першій же сесії подав у відставку: нині це місце здебільшого для тих, хто хоче щось вхопити...

— **Не раз доводилося чути, що демократичні сили прогалили свій зоряний час, відтак і України. Не розібравшись, згадують і “революцію на граніті”, і прорухи Руху на чолі з Чорноволом. Чи справді ми не скористалися попередніми ситуаціями?**

— Не думаю, що під час “революції на граніті” можна було усунути від влади Компартію. Люди не були до цього готові. Та й комуністи нізащо б тоді не піддалися. Вони кинулися врозтіч, коли Єльцин заліз на танк, — перелякалися, що він ними керуватиме, й пішли на поступки. Хоча вони й нині при владі. Тому ні в 90-му, ні в наступні роки здійснити задумане було неможливо. Війну ніхто б не виграв: міліція, війська, КГБ були не просто в руках київських комуністів, а в руках Москви. Щодо Чорновола, то це справді

великий чоловік. Як правило, він у багатьох випадках діяв блискуче. Але не помиляється той, хто нічого не робить. І те, що зробив Рух, частково його помилка. Цим і пояснюється, зокрема, його програв. Коли на виборах до Верховної Ради Рух набрав близько семи відсотків, я з Чорноволом говорив. Тоді у мене склалося враження, що він так і не зрозумів колосального програву.

Ще одна причина: і в 1990-му, і пізніше бракувало професійних кадрів. А де їм було взятися? Демократичний табір, який ідейно й організаційно очолили дисиденти, у багатьох випадках виявився безпорадним. Дисиденти — руйнівники всього старого, віджилого. Їхні протестні акції були дуже потрібні заляканому, очманілому суспільству. Свою справу вони зробили. Але цього мало, попереду постала робота для економістів, юристів, політиків і насамперед чиновників. До речі, у нас досі слово “чиновник” вживається з негативним, принизливим значенням. Насправді жодна держава без чиновника неможлива. Коли Леонід Кравчук, ставши президентом, прийшов до Руху і сказав: я готовий опиратися на вас. Що сказав Рух? “Ні, не треба!”

Не усвідомлювали, що у демократів нікому працювати! Я розумію, амбіції грали, вони вважали: ні, ми будемо першими. А це був шанс знайти професійних людей, використати їхні здібності, досвід. Так, це були старі кадри, але по-своєму професіонали. Я не ідеалізую їхньої підготовки за советських часів, але була система відбору, навчання кадрів. І викладали там здебільшого професіонали. У нас і досі ніхто не вчить чиновників, держава на належному рівні цим не займається. Тому моє рішення працювати в Могиланці зумовлено тим, що в нас бракує кадрів. Основне завдання для себе я побачив не в тому, щоб писати книжки, а у створенні європейського рівня університету й підготовці гідної зміни. Без цього жодна держава не відбудеться.

Чому табачників Росія підтримує з усіх сил? Бо розуміє — вони можуть зруйнувати вищу освіту в Україні, і не тільки вищу, а й середню з початковою включно. Росії це дуже потрібно. Потім Табачника викинуть як непотріб, хоч би

Уже двадцять років ми здивовано запитуємо самих себе чи один в одного: ну, чому?.. А відповідь проста: відсутність професіоналізму й національної гідності. Того високого професіоналізму і гідності, що так високо цінують у високорозвинених і успішних країнах. І чого катастрофічно бракує багатьом українцям — від президента до водія. Чи не одним із перших на зорі незалежності усвідомив цю просту істину В'ячеслав БРЮХОВЕЦЬКИЙ, почесний президент Національного університету “Києво-Могиланська академія”. А зрозумівши, наполегливо і методично втілює справу свого життя в сьогодення і майбутнє України. Усупереч містечково-му невігластву, цинізму й агресивності не лише міністерських столоначальників.

як їм прислужував і доводив свою біло-синьо-червону кров. Але зараз він Москві потрібен. “Брати” розуміють, де небезпека: небезпека в молоді. Ще років десять—п'ятнадцять і процес повернення хоча б у мрії до імперії стане абсолютною нереальністю.

— **Двадцять років — це вже зміна одного покоління. Аналізуючи життя в Україні, бракує оптимізму. Країна перебуває у стані тотальної інформаційної війни, фіксує одну поразку за іншою. Прогрес, якщо і є, то мінімальний...**

— Прогрес колосальний. Просто ми не порівнюємо. Скажіть: двадцять років тому чи говорили б про це? Так, є проблеми. У будь-якій країні не є позитивним уряд. Подивіться, що сьогодні діється в Англії, Греції, Польщі. Нині триває нормальний процес народження держави. На арену суспільно-політичного життя виходять нові люди (щоправда, ще молоді), їх уже багато, вони зовсім іншої підготовки і ментальності. Знаю, скільки успішних є серед наших випускників, хто очолює різні корпорації, хто займається політикою. Хоча києво-могилянці не дуже йдуть у політику, тому що слухати маразм, який там є, без можливості впливати — це не для них. Проте в бізнесі вони дуже успішні. Тому зміни колосальні.

Ось прочитав інтерв'ю з Олегом Скрипкою: “Більшість вважає, що раніше було краще, ніж зараз. Я належу до маленької когорти людей, які переконані: найкраще — попереду, сьогодні набагато ліпше, ніж учора”. І правильно! Скажіть: ми могли б уявити собі його “Країну мрій” 20 років тому? Навіть десять... Просто ми не помічаємо змін, що відбуваються навколо, така людська природа. Але навіть те, що нам не подобається, свідчить про певний поступ.

Якось говорив з одним режисером, який їздив у Білорусь (це було, правда, раніше). Він розповідав, що бачив, як тамтешні селяни били себе в груди, мовляв, у них найкращий президент, найвища пенсія, у них все є. А що в них є? Послухайте випуски новин із Мінська. Я запитав: ну, а який же вигляд там усе має? І почув: ти знаєш, я зрозумів, що соціалізм має запах. І я згадав гастроном на Майдані Незалежності. Там справді смерділо, під ногами — видовбана підлога, за прилавком — хамка. Ми це все забули. Зараз таке неможливо. А далі треба працювати і творити свої структури зі своїми ідеалами.

— **І все-таки люди не помічають змін. Ні, читають, на скільки мільярдів доларів розбагатів Ахметов чи Коломойський і на скільки зрівнявся збільшилася пенсія чи зарплата у пересічних трударів...**

— Чому Ви не стали багатим? Чому ми, українці, дивимось на те, як інші багатіють?

— **Можливо, тому, що в українців є певне виховання, існує морально-етичний бар'єр, зведений ще їхніми дідами-прадідами. Переважна більшість із них цінують чесно зароблену копійку. Вони не можуть, як Сьома Коломойський, сказати: “У мене принцип: жодних принципів”...**

— Хіба я кажу красти? Я про інше. Досить плакатися. Доки ми будемо бідними, ми будемо такими, як є. І тому треба ставати багатими. Не красти. Я знаю сотні людей, які стали багатими завдяки власному інтелекту, креативному мисленню й працьовитості. І не де-небудь, а у нас, в Україні. Наприклад, є компанія “Дрегон капітал”. Нею керує наш випускник, Дмитро Тарабакін. І таких уже чимало.

Можу назвати ще школу політичних студій, яка вчить молодих людей. Я інколи виступаю там і спостерігаю. Яка ідея була у її засновників? Збирати молодих людей різних поглядів: від комуністів до свободівців. Увесь спектр. Оголошується конкурс. Вони між собою дискутують. Знаєте, це вже не Симоненко чи Кравчук із Чорноволом дискутуватимуть, це рівень людей іншої держави, які вміють слухати один одного. Комуніст слухає свободівця. І навпаки. Потім обговорюють, намагаючись знайти точки дотику. А це важливо, без цього неможливо побудувати державу. На антагонізмі нічого не будується. Ця школа політичних студій досить успішна, керівництво знаходить кошти, слухачів возять за кордон, у Страсбург (зараз вони там). Очололю школу Ігор Когут, теж наш випускник. Із 15 осіб, що працюють у школі, 14 — наші випускники. Це успішні люди. Тобто, якщо я кажу: треба ставати багатими, це не означає — бути ахметовими. Але це значить, треба нормально жити, і тоді ти зможеш діяти. Є уже наші випускники, які самі встановлюють гранти для студентів із власних зароблених грошей, які допомагають університетові, але вони самі досягли цього. Звичайно, вони ще не такі багаті, як Ахметов, але їм і не треба такими бути, я думаю. Тому що є багато моральних засторог, через які не можна переступати. Отож таке покоління підрастає. І долю України вирішуватиме саме воно.

— **Дехто з істориків, політологів проводить паралелі між політичною ситуацією за нинішнього президента і гетьмана Скоропадського. І тоді, 1918 року, і зараз, в уряді засилля антиукраїнських сил. Однак потім, після поразки УНР Сергій Єфремов вагався, чи варто було демократам відкидати співпрацю з гетьманом. Як Ви гадаєте: чи нині в ім'я збереження держави можлива співпраця правих з президентською командою?**

— Ну, по-перше, до них дехто пішов. Візьміть Гуманитарну раду,

це специфічний, щоправда, орган, але подивіться, скільки там колишніх рухівців. І навіть в уряді, той же Лавринович. Я не вірю, що в нього немає сентиментів до Української держави. Але історія ніколи не повторюється, тому що все відбувається в різних умовах. Те, що Скоропадського не підтримали, — величезний втрачений шанс для держави. Усе-таки Скоропадський міг збудувати державу, на відміну від Грушевського, від Винниченка, які виявилися нездатними втілити одвічну мрію українців. Єдиною людиною, на мій погляд, з їхнього оточення, яка могла тоді щось зробити, був Петлюра.

Щодо нинішньої влади, то мені багато що не подобається в діяльності цього уряду й президента. Але Україна не може весь час дискутувати, хто хороший, а хто поганий. Якщо є користь для України, то його треба підтримувати. Якщо не на користь українців, треба сперечатися, доводити і т. ін. Хоч цей уряд професійніший за всі попередні, зокрема й Помаранчевої революції. Так, нинішні урядовці мають погляди, які я не поділяю. Але такі люди є і будуть. Доводьмо іншим, щоб вони приймали наші погляди, а не тільки ганьмо їх. Водночас виникає інше питання: чому люди не йдуть за нашими поглядами? Погляди ж ніби правильні?! Отже, щось не так. Чи не розходяться у нас слова з ділом?

— **У цьому контексті пригадаймо Помаранчеву революцію. Чому був втрачений шанс, який діяла так милостиво нам подарувала?**

— Щодо милостивості я не зовсім погоджуюся, тому що це була акція мужніх людей і могло все закінчитися значно гірше (згадайте агресивність і підступність Медведчука, Табачника). З нашого боку, то була велика акція, яка, на моє переконання, дуже успішна. Проводилася вона не заради Ющенка, не заради Тимошенка, — це був протест людей, які з власної волі вийшли на майдани. Я побачив наших лідерів, які не знали, що робити з народом. Вони не менше від Януковича боялися отого Майдану, не знали, як до нього вийти. Але казали: “Ми вивели народ!” Я тоді відповів: “Не ви вивели народ, а вас народ вивів”. І була страшна образа, що я не усвідомлюю ролі лідерів. А що виявилось? Лідери не здатні були до праці. Це ще раз свідчить, що треба готувати нове покоління. Іншого немає, бо моральна гнилизна й бажання урвати від суспільного пирога опаскує найвищі, найчистіші ідеали...

— **...І навіть під демократичними гаслами...**

— ...Під демагогічними, сказав би, бо вони не були демократами. Що, демократом був Третяков? Чи Порошенко? А Жванія? Які з них демократи? Вони пристосуванці, демагоги.

ЄВХАРИСТИРІОН ІВАНОВІ ДЗЮБИ

Микола ТАБОРИТ

Народилося покоління, що змогло зробити Помаранчеву революцію. А тепер треба покоління, яке зможе взяти владу у свої руки.

Ми відійдемо рано чи пізно, але прийдуть нові люди. Можливо, ми вже не знатимемо, як воно відбуватиметься. Але це буде — поза сумнівом. Усе краще з часів Помаранчевої революції в молодих людях залишилося. У них залишився той потенціал, яким кожен зарядився на майбутнє. Вони знають справжню ціну Ющенку, Тимошенко, всім нам.

— *Вважатимемо, що Ваше інтерв'ю було лекцією. А вона передбачає певні висновки. Отже, які причини пробоксовування нашої незалежності?..*

— По-перше, це непрофесійність дій людей, які взялися будувати державу. Вони широко прагнули, їх не можна засуджувати. Вони просто не вміли цього, але це не лише в Україні. Подібні речі відбулися в Польщі. Та подивіться, як відроджується Солідарність. Вона зараз вивела людей на протести. А чому так сталося? Дуже добре колись Міхнік пояснив цей процес. Колись Солідарність, як і наш Рух, втратила й ініціативу, і авторитет серед мас. Це тому, що люди, які прийшли на хвилі Солідарності до влади, швидко зрозуміли, що без них ця влада нібито не існуватиме. Тільки вони!.. І вони полюбили її, бо ця влада дає певні привілеї. Те саме відбулося у нас. Кажуть, що при владі весь час у нас олігархи, бандюки, агенти чужої держави тощо. Так. А скільки наших людей при владі? Вони що, не мусять взяти на себе відповідальність за те, що сталося в Україні?

Друга причина — тривалий період бездержавності. Збудувати нову державу на голому місці одразу неможливо. Зокрема й тому, що не було чиновника, українського за духом, вже не кажу про його професіоналізм. Раніше чиновник призначався з Москви. Тому щоб прийшло покоління своїх чиновників, потрібен час. По-третє, період бездержавності наклав неминучий відбиток на всі ті репресії, яких український народ зазнавав упродовж кількох століть, особливо за часів советських. Винищено цвіт нації, метрополія культивувала слухняність і сірість. Національну свідомість українців Москва випікала “кальоним железом”. Тому доки не вирішиться кадрова проблема, кардинальних змін не буде. Ось вам три причини.

У Польщі була інша ситуація, в Угорщині — інша. Хоч би як там було, комуніст — не комуніст, він є поляк, він є угорець. А у нас він спершу комуніст, а тоді за національністю “може бити я і українець”, але насамперед комуніст-інтернаціоналіст. Візьміть такий яскравий приклад, як “українець” Симоненко. Ну, куди вже далі брати, прізвиське яке: Симоненко! Але ж це антиукраїнська людина. І таких у нас багато. У Польщі, Чехії чи країнах Прибалтики такого навіть уявити не можна.

— *А зовнішні причини?*

— А зовнішні завжди будуть. Ви думаєте, коли-небудь Росія чи Польща дбатимуть про українські інтереси? Чи Румунія? Чи Америка? Тепер, коли Україна уклала угоду з Китаєм, мало не всі державні мужи в телячому захваті, мовляв, “Китай наш стратегічний партнер” і “Китай буде захищати наші інтереси”. Овва!

Китай захищатиме наші інтереси! Він шукатиме у нас свої інтереси, а не захищатиме українські. І поки ми не зрозуміємо, що ніхто наших інтересів захищати не буде, ні Росія, ні Америка, добра нам не чекати. Зовнішній світ завжди буде до певної міри агресивним, і кожна держава захищатиме власні інтереси.

Але треба зрозуміти ситуацію, що складається нині у світі. Вже не може бути ізоляваної держави. Це не XIX і навіть не XX століття. Світ змінюється. Погляньте, що робиться в Європі. Існує Європейський Союз, існує вільне пересування по всій Європі. Сьогодні я працюю в Німеччині, завтра я знайшов роботу в Данії і поїхав туди, післязавтра — в Португалії тощо. Так живе Європа. З часом так буде і в нас. І в нас це вже є. Відмінність наша полягає в тому, що через брак еліти, справжньої еліти (це, по-моєму, єдина країна в світі) *ми не є власниками своєї держави*.

Наприклад, чи не в кожній країні світу є китайські ресторани. І в кожній країні ті китайці розмовляють мовою держави, в якій вони працюють. Єдина держава в світі, де вони розмовляють мовою іншої держави, є Україна. Усі вони розмовляють російською. Ось де війна, яку ми колосально програємо. Бо ніхто їм не скаже: вибачте, є український закон, і його треба виконувати. Ви зобов'язані володіти цією мовою. Якби їм так сказали, повірте, вони одразу б вивчили українську мову. Знаю китайців. У нас вони вчилися і блискуче розмовляли українською по закінченні. У нас учився японець, який вивчив українську. Через якийсь час після закінчення НаУКМА він приїхав до Києва. Працює в Токіо. Питаю: співпрацюєте з українським посольством? Відповідає: у вас якесь дике посольство. Чому? “Тому що коли приходжу в посольство, то тільки я розмовляю японською й українською. Усі інші ні японською, ні українською не володіють”. Так це було донедавна.

— *Чи дочекаємося ми часу, коли на посаду президента України буде обрано Вашого випускника?*

— Я вже називав цю дату: 2015 рік. Уточню: це може бути, умовно кажучи. Але вважаю, що 2015 року мають відбутися колосальні зміни. Наступні вибори будуть справді зовсім іншими, і претендентом буде якщо і не випускник НаУКМА, то людина, яка наближається за віком і рівнем інтелекту, культури до наших випускників. Це буде якісно зовсім інша людина.

— *Ви щиро вірите?*

— Вірю, абсолютно вірю. Залишилося якихось чотири роки. Побачите. Між іншим, ця дата теж дуже цікава. Тому що ще 1993 року наш професор Микола Чмихов називав 2015 рік. Буде колосальна зміна взагалі в людській цивілізації. Він доводив це математичними викладками. Життя ніби будується циклами. І зазначеного року буде зміна цього циклу. Ну, а крім того, 2015 року святкуватимемо 400 років Академії. Сподіватимемось, що побачимо нового Президента. Якщо не ми, то наші онуки точно доживуть. Тому, як казав якось Анджей Вайда з приводу свого дітища-фільму “Катинь”: “Треба довго жити, і тоді ми все побачимо!”

Спілкувався
Микола ЦИМБАЛЮК

У тому документі зазначається: “Одним із найбільших стихійних лих нашого суспільства стали так звані ювілеї — окремих осіб, інституцій, партій тощо.

Ювілеї партій, інституцій тощо покликані відволікати увагу громадськості від наболілих проблем суспільства, задовольняти амбіції партійних діячів та канонізувати потрібним чином грошові потоки. Шкода від них очевидна.

Ювілеї: ображають естетичні смаки; завдають шкоди здоров'ю; це потужний механізм марнування часу — і ювілярового, і необаєчних організаторів ювілею; недопустимо знижують працездатність; деморалізують суспільство; розколюють суспільство за ознаками віку, статі, іміджу та рейтингу, етичних орієнтацій, світогляду, ідеології, політичних переконань, раси та релігійної належності.

І це ще не все!

На наше переконання, єдиною реальною альтернативою ювілею може стати *анти-ювілей*”.

А далі чітко означувалося, що дозволяється і що забороняється робити професурі, спудеям і гостям під час євхаристиріону. Так, було заборонено називати ім'я анти-ювіляра, виголошувати тости і поздоровлення, виступати з промовами, лекціями, резолюціями, астрологічними прогнозами тощо, а також дарувати анти-ювіляру будь-що за винятком книжок.

А дозволено було: розпивати безалкогольні коктейлі (за винятком коктейлю Молотова); розігрувати призову першість із доміно й підкидного; співати гімн демократичної молоді, советський всенародний шлягер “Мой адрес — не дом і не улица, мой адрес — Советский Союз” і гуцульську народну пісню “Нам не треба ковбаси, нам не треба масла — тільки б зірка на Кремлі нігди не погасла”; грати на балалайці й

СКРОМНИЙ, З ВЕСЕЛО-ІРОНІЧНИМ ПОГЛЯДОМ

Любомир ПИРІГ

Розумію, що багато хто може поділитися спогадами про Івана Дзюбу як про феномен Людини, Інтелектуала, Українця. Я один із тих, хто знайомий з ним ні мало, ні багато — 50 років. Ще з часів зародження “шістдесятництва”, років “хрущовської відлиги”, українського клубу творчої молоді (УКТМ), на зміну яким прийшли “ліоті морози” 70-х років минулого століття.

Завжди зосереджений, лаконічний у своїх виступах. Тому він критично оцінив клуб (“Не окремо взяте життя”), в якому “переважали балакуни, а не трудяги”. Особливо запам'яталися з тих років його виступи на вечорі молодих поетів у Театральному інституті (тоді ще на Хрещатику); на вечорі пам'яті В. Симоненка, де він закликав перейти від пасивного українського патріотизму до дії; у Спілці письменників, коли, захищаючи гідність українців, опонував Л. Новиченку і висловився на захист Л. Костенко, не кажучи вже про виступ на пам'ятній прем'єрі фільму “Тіні забутих предків” у кінотеатрі “Україна” у вересні 1965 року.

Працю І. Дзюби “Інтернаціоналізм чи русифікація” у машинописному вигляді дав мені відомий художник, на той час працівник Мінкультури УРСР (наприкінці життя — директор Українського художнього музею в Киє-

ві) Михайло Романишин. Копії праці І. Дзюби йому виготовила секретарка Міністерства культури. Я прочитав на одному подиху, думав, кому ще передати. Але зателефонував М. Романишин, щоб я “негайно повернув те, що він мені дав”.

Зустрілися увечері біля театру ім. І. Франка. Романишин розповів, що його відрядили до Полтави, де КГБісти провели з ним відповідну роботу.

Пізніше М. Романишин розповідав, як вилучили “Інтернаціоналізм...” у відомого літературознавця зі Словаччини М. Мушинки, який намагався вивезти його з України, обгорнувши себе аркушами тексту під натільною білизною.

Незабаром у “Літературній Україні” прочитав, що президія Спілки письменників одногласно виключила І. Дзюбу зі складу організації “...за виготовлення і розповсюдження матеріалів, які носять антирадянський, антикомуністичний характер, виражають націоналістичні погляди, зводять наклеп на радянський устрій...”, використовуються нашими класовими ворогами...” М. Лукаш, який виступив проти, поплатився тим, що його перестали публікувати.

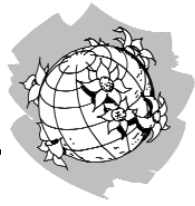
1973 року мене викликали до “сірого будинку на Володимирській”, щоб розпитати, чи читав я працю І. Дзюби і хто мені її дав. Довелося написати, що М. Рома-

ншишин, про що вони вже й так знали. А потім були ще пригоди з КГБ, враховуючи спробу завербувати мене, хоча й безуспішно.

1983 року довелося мені в ролі пацієнта побувати в Інституті кардіології ім. М. Д. Стражеско. “Тренувався” щоденно прогулянками до паркового гаю. Недалеко було помешкання подружжя Дзюбів. Яюсь іду стежкою краєм гаю і бачу — назустріч Іван. Він помітив мене і завернув між дерев. Я наздогнав його. Не знав моєї думки про нього?.. Ми привітались, порозмовляли. Скутість його розвіялася, настороженість у погляді змінилася довірою.

Час біжить, нам, Іванові Дзюбі й мені, “стукнуло” по 80. Захоплююся його працездатністю і працюючістю, незрадливості думкам, поглядам українця-патріота. З великим зацікавленням і задоволенням читаю глибоко аналітичні, аргументовані його статті, шевченкознавчі праці, його спогади. Вдячний йому, що написав вступне слово до збірника моїх статей “Медицина і українське суспільство” (1998). Із задоволенням беру участь у засіданнях Вченої ради Інституту енциклопедичних досліджень, редколегії “Енциклопедії сучасної України”, відвідую ювілейні, творчі вечори, де ми зустрічаємося.

І завжди на душі стає тепло й добре, коли бачу його скромну, з весело-іронічним поглядом постать.

ЗАКОРДОННЕ УКРАЇНСТВО: 20 МІЛЬЙОНІВ «НАШИХ НЕНАШИХ» БРАТІВ

У серпні, у дні святкування 20-річчя незалежності України, у Києві відбудеться V Всесвітній Форум українців. Кожні кілька років представники зарубіжного українства приїждять сюди, щоб обговорити питання співпраці українців, що мешкають у нашій державі і за кордоном. У рамках підготовки до цього Форуму в столичній агенції Укрінформ було проведено круглий стіл “Державна політика України щодо закордонних співвітчизників: якою їй бути?” Захід відбувся завдяки міжнародній громадській організації “Українська європейська перспектива”, осередок якої у Празі. Також участь узяли представники українських громад країн Європи, наших громадських організацій.

Петро АНТОНЕНКО,
фото автора

На жаль, і це вже певним чином характеризує ситуацію, учасники заходу так і не дочекалися представників владних структур, хоч запрошували низку міністерств і відомств, причетних до зв'язків із зарубіжжям. Схоже, їм нічого сказати щодо багатьох наболілих і роками не вирішуваних проблем, які було порушено на круглому столі. Адже державна програма співпраці із закордонними українцями, ухвалена при президентові Ющенку і розрахована на 2006—2010 роки, завершилася. І не було ані прийнято нової програми, ані пролонговано попередньої.

Другий серйозний момент — відсутність у країні єдиного загальнодержавного органу, який би проводив роботу щодо підтримки українців зарубіжжя, налагодженню їхніх зв'язків з Україною. Усе розпорошено по численних міністерствах і відомствах.

Ми забуваємо, що за межами нашої держави мешкає принаймні 20 мільйонів українців, яких доля розкидала по світах. І що ця величезна діаспора, з одного боку, потребує державної підтримки, з іншого — могла б стати серйозним фактором підтримки інтересів України у світі. То що ж заважає налагоджувати взаємний зв'язок українства світу? Ось які проблеми окреслили учасники круглого столу.

Михайло РАТУШНИЙ, заступник голови Української Всесвітньої Координаційної Ради:

— У ставленні зарубіжжя до українців домінує два підходи. Один — стереотип радянських часів, що всі, хто виїхав, — зрадники. Другий підхід суто споживацький: від закордонних українців охоче приймають інвестиції. Не секрет, що це нині головний інвестор, який, на відміну від МВФ, не ставить нам якихось умов. І долари, євро від українців зарубіжжя тут охоче приймають. Були навіть спроби ще раз облакати їх податками.

Такі підходи треба кардинально міняти. Концепція УВКР зовсім інша. УВКР — це спільна організація українців нашої держави і зарубіжжя, східної і західної діаспор. На всіх попередніх Всесвітніх Форумі були представники цих діаспор і представники вищої державної влади України. Був конкретний діалог. Влада чула громадськість, а громадськість чула владу. Варто нагадати статтю 12 нашої Конституції, яка зобов'язує державу дбати про національні, культурні інтереси українців зарубіжжя. Сподіваємося на такий діалог і цього разу.

На жаль, зараз в Україні програми співпраці з діаспорою нема.

А вона вкрай потрібна. Я переконався у цьому, відвідуючи українські громади Російської Федерації. У цій країні немає жодної школи з українською мовою навчання. Але українці Росії досі знали, що близько півтисячі їхніх молодих людей мали можливість здобувати освіту в українських ВНЗ, зокрема Могиланці, Політеху, на бюджетній формі навчання. Цей приклад взяли на озброєння в інших державах. Скажімо, Румунія сьогодні щорічно навчає 5 тисяч громадян Молдови за рахунок бюджету. А ми втрачаємо навіть ті набутки, що мали.

Давно пропонуємо ухвалити закон про трудову міграцію. Ми доти не захистимо прав закордонних українців, доки не забезпечимо їм конституційного права обирати і бути обраними до органів влади. У міському муніципалітеті

Віктор Горобчук і Олександр Шокало

Риму є представник української діаспори. Італійці дозволяють навіть не громадянам своєї країни входити до місцевої влади. Представники української трудової міграції, ставши депутатами нашого парламенту, могли б значно ефективніше відстоювати свої інтереси, адже добре знають італійський, іспанський, португальський досвід законотворення.

Віктор ГОРОБЧУК, представник Італійського відділення Міжнародної громадської організації “Четверта хвиля”:

— Про ці проблеми чуємо багато років. І коли ми, українці зарубіжжя, бачимо, що владна еліта усі 20 років нічого не робить у цьому напрямку, хочеться їй сказати: або вона працює, або йде геть.

Нас уже не дивує, що представники влади сюди не прийшли. А кого ми чекаємо? Хто тут думає про народ? Адже саме в рамках панівної усі останні роки економічної моделі і ви-

никло це явище — трудова міграція з України. Як наслідок колоніальної політики. Хоч ми даємо щорічно 20 мільярдів доларів інвестицій до українського бюджету. Таких інвестицій, таких живих грошей ніколи тут не було. Сьогодні в Україні 40 відсотків працюючих хотіли б виїхати на заробітки за кордон. Ось наслідки економічної політики режиму, який править в Україні вже два десятиліття.

Постає питання: чи Україна демократична, правова держава? Доки у світі буде хоч один український заробітчанин-нелегал, економічний раб, державу не можна вважати ні демократичною, ні правовою європейською. Неле-

сульства навіть додзвонитися майже неможливо. Чи нашу владу взагалі цікавлять мігранти? Якщо ні, то визнайте їх політичними біженцями, нехай отримують статус особи без громадянства чи громадянство інших країн. Це значно полегшить їхнє життя. І, напевно, нашій державі, раз така позиція.

Завжди посилюся на приклад Італії. Вона пройшла такий шлях, як Україна. Теж була поділена, північні італійці навіть не завжди розуміли мову південних, був різний ступінь розвитку, різні традиції. Але італійці об'єдналися. І цього року святкують 150-річчя об'єднання Італії. Після війни італійська влада зробила економічне диво завдяки плану Маршалла та величезним коштам із італійської діаспори, зокрема Америки. Дуже хоч, щоб українська влада скористалася цим досвідом.

Оксана КИЦЕНЮК-РЕВАГА, секретар Товариства українців “Журавлиний край” (Греція):

— Перша проблема, на яку звертаю увагу, — відсутність національної освіти в українському зарубіжжі. Ми втрачаємо молоде покоління. Тому треба негайно створювати українські школи.

Друге серйозне питання — українці зарубіжжя повинні мати право продовжити свій паспорт у наших консульствах, адже консульство — це юридично територія України. Інакше це робиться нелегально і за дуже високу плату.

Як і в Італії, у нас в Греції теж чималі проблеми з доступом до консульств. У результаті ростуть, як гриби, сумнівні посередницькі бюро, які беруться обслуговувати українців зарубіжжя.

Нам бракує належного захисту від української держави. Затягується укладання відповідних міждержавних угод про захист мігрантів, і цей процес треба значно прискорити.

Володимир СКРИПНИК, виконавчий директор Об'єднання українців Казахстану:

— Нових мігрантів, так званої четвертої хвилі, у Казахстані майже нема, хоч давня українська діаспора чимала. Але цього року припинилася програма навчання наших етнічних українців у вищих навчальних закладах України. А навчатися є кому. У нас 26 українських громад, стільки ж недільних шкіл, у столиці Астані працює, за підтримки казахської влади, український лицей. Для порівняння: цього року Туреччина надала аж 400 місць для навчання у себе представникам турецької діаспори Казахстану, хоч вона тут і невелика.

Хочу поділитися досвідом ро-

боти Казахстану із зарубіжними співвітчизниками. Це не просто співпраця з ними, це державна концепція повернення казахів додому, на історичну батьківщину. Вони приїждять звідусіль, їх уже повернулося кілька мільйонів, і в країні змінився етнічний склад на користь корінного казахського населення, хоч при СРСР воно було тут у меншості. Кожному казахові, який повернувся, безкоштовно надають житло, майно, пропонують відвідувати курси вивчення казахської мови. Це велика державна програма, виражена розумна політика, яка може бути корисним досвідом і для України.

Олександр ШОКАЛО, голова Міжнародної громадської організації “Четверта хвиля”:

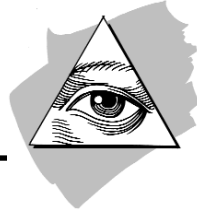
— Коли порівнюєш з Казахстаном, то виникає запитання: чи потрібні українці українській державі? Схоже, не потрібні цій антинародній державі. Фінансовий капітал України “осідає” в офшорах, а інша категорія країн, де є ринок праці, приймає наш трудовий капітал.

Така міграція неприродна. Українці за ментальністю — люди осідлої культури, прив'язані до землі. І які ж деформації мають відбутися, що вони відриваються від свого рідного і їдуть у світі. Послухаймо волення наших жінок-мігранток, які вже пишуть прозу, вірші, щоб не збожеволіти, зберегти свою душу.

На наших мігрантах заробляють капітал транснаціональні напівкримінальні компанії. За даними ООН, зараз у світі 7 мільйонів українських заробітчан. Україна інвестує людський капітал у розвинені країни, в свою чергу заробітчани інвестують кошти в Україну. Картина така: вкрадені тут олігархами гроші вивозять з України, а зароблені мігрантами завозять сюди. Ось так і зберігається фінансовий баланс.

“Четверта хвиля” стільки років поспіль звертається до нашої влади, уже до третього президента з пропозиціями щодо захисту співвітчизників за кордоном, а ще краще — зі створення робочих місць тут, в Україні. Реакції не видно. Лише нещодавно ми отримали від одного міністерства ось такі цікаві дані: в Україні, виявляється, діє 824 підприємства, що мають ліцензії на працевлаштування українців за кордоном. Відтік наших людей за кордон триває.

Потрібна державна стратегія порятунку нашого людського капіталу. Як і загалом стратегія взаємозв'язків із закордонним українством. Чого поки що бракує.

— **Що Вас нині найбільше хвилює?**

— Те, що держава й досі не виконала своїх зобов'язань, які взяла цією Угодою щодо примусово переселених із території Польщі протягом 1944—1945 рр. Ідеться і про землю, і про компенсацію втраченого майна. Адже статтею 1 Угоди передбачається, що евакуйовані на територію УРСР “наділяються землею для ведення одноосібного господарства в розмірах не менших, ніж ті, якими вони користувались до евакуації, але не більше 15 гектарів на одне господарство”. А пунктом 6 статті 3 Угоди — що “вартість рухомого, а також нерухомого майна, яке лишається після евакуації, повертається евакуйованим за страховою оцінкою... В разі відсутності страхової оцінки, майно оцінюється Уповноваженими і Представниками Сторін Угоди”.

Але, на жаль, вказані зобов'язання Україна як держава досі не виконала.

— **Родини переселенців навіть компенсацію не отримали?**

— Не отримали. Землі їм не виділили, не компенсували втрати майна. Про це свідчить масовий характер звернень до Адвокатського Бюро з різних регіонів України, які продовжують надходити (вже отримали 67 тисяч).

— **А Ви особисто як керівник Адвокатського Бюро “Правовий Радник” зверталися до українського уряду з проханням якось вирішити це питання?**

— Так. Ще 2004 року бюро надало відповідні матеріали Президентові Л. Д. Кучмі, а 2005-го — Президентові В. А. Ющенкові.

— **І досі немає відгуку?**

— Відгук був. 5 липня 2004 року Леонід Кучма видав Указ “Про заходи у зв'язку з 60-ю річницею початку виселення етнічних українців з території Польщі”. А 23 вересня 2005 року ще й Віктор Ющенко його повторив, щоправда, з уточненням: “Про заходи у зв'язку з 60-ю річницею примусового (підкреслення наше. — Б. З.) виселення етнічних українців з території Польщі”. У зазначених указах йшлося про те, що етнічним українцям, які були примусово виселені з території Республіки Польща, держава повинна відшкодувати завдані збитки. Але, на жаль, цього зроблено не було.

— **Як Ви вважаєте, Європейський суд зуміє “переконати” владу в Україні, що вона повинна виконати свої зобов'язання?**

— Думаю, що так. Маємо яскравий приклад, щоправда, з боку польської держави. Європейський суд, до якого 2004 року звернувся польський громадянин Є. Броньовскі проти Республіки Польщі, в якого родина була примусово переселена з України (м. Львів) у Польщу на підставі “Угоди між урядом УРСР і Польським Комітетом Національного Визволення...” від 9 вересня 1944 року, підтвердив правомірність вимог Є. Броньовскі й усіх поляків, вивезених із УРСР до Польщі.

— **А якщо конкретизувати рішення Європейського суду?**

— Цим рішенням було встановлено порушення права заявника на власність, гарантованого статтею 1 Першого протоколу до Європейської конвенції з прав людини і що це порушення виникло на ґрунті проблем систе-

Валентин КАВУН: «МАЄМО ДОТРИМУВАТИСЬ ЄВРОПЕЙСЬКИХ ЦІННОСТЕЙ»

Усе має свій початок і свій кінець. Є час на розкидання каміння, а є час на його збирання. Колись архіви Союзу і УРСР закривалися, а нині, дякувати Богу, потрохи відкриваються. Щоправда, не так швидко, і не так всебічно, як би цього хотілося. І все-таки... Про це та інше розмовляємо з керівником Адвокатського Бюро “Правовий Радник” кандидатом міжнародного права Валентином КАВУНОМ, який вважає, що “Угоду між Урядом Української Радянської Соціалістичної Республіки і Польським Комітетом Національного Визволення про евакуацію українського населення з території Польщі і польських громадян з території УРСР” від 9 вересня 1944 року треба-таки виконувати. Тоді, за офіційними повідомленнями, в Україну з Польщі до 1946 року переселили “добровільно” понад 400 тисяч осіб, а за неофіційними даними — понад мільйон.

матичного характеру, пов'язаних із недоліками у функціонуванні польського законодавства і практики, причина яких — відсутність ефективного механізму для здійснення репатріантами свого права на матеріальне відшкодування. Відповідно до вказаного рішення, шляхом належних правових та адміністративних заходів Республіку Польщу було зобов'язано або забезпечити реалізацію майнових прав РЕШТИ позивачів, або надати їм компенсації в еквівалентному розмірі.

— **Що означає — “решти”?**

— Усім репатріантам польської національності, яких переселили з України до Польщі.

— **Ви зверталися до Європейського суду?**

— Перш ніж звернутися до Європейського суду, відповідно до українського законодавства, ми повинні пройти всі судові інстанції в Україні. Усі ці інстанції ми пройшли. Вони, на жаль, відмовили нам у задоволенні вимог переселенців. Отже, ми зверталися до владних органів, до місцевих влад. Жодної позитивної реакції не отримали. І користалися своїм правом на звернення до Європейського суду по захист. Що й зробили в листопаді 2007 року — тобто подали заяву.

— **Відповіді ще не отримували?**

— Отримали дві відповіді. Але справа перебуває в підготовчому процесі суду. І ця процедура може тривати роками, оскільки нині Європейський суд розглядає заяви, що надійшли до нього в 2004—2005 роках.

— **То, може, є сенс звернутися безпосередньо до Президента України В. Ф. Януковича?**

— Ми вже підготували таке звернення, в якому просимо Президента справедливо вирішити це питання в Україні, бо ж примусово переселені потребують, по-суті, негайного втручання Президента України, оскільки вони є переважно літніми людьми, а отже, — й соціально незахищеними.

Що ж, сподіватимемося, що цього разу Президент України “почує кожного”, зокрема й тих українців, які були примусово переселені з Польщі до України. Щоправда, в Угоді, за якою це робилося (“Угода між урядом Української Радянської Соціалістичної Республіки і Польським Комітетом Національного Визволення про евакуацію українського населення з території Польщі і польських громадян з території УРСР” від 9 вересня 1944 року), вжито децю інше формулювання: “які побажають переселитися з території Польщі на Україну”, “які виявили своє бажання евакуюватися” тощо.

— **А що було насправді?**

— Насправді, як про це вже не раз йшлося і в книжках, і на сторінках преси, українцям у Польщі, яких змушували переселитися, давали “на збори” 2—3 години. І нікого з них не питали: хоче він їхати чи ні? І що вони встигли взяти із собою? А що ж їх чекало в Україні? Ось один із “розсекречених” нещодавно матеріалів — лист міністра держбезпеки УРСР В. Абакумова

міністрові держбезпеки СРСР Л. Берії (з резолюцією Й. Сталіна — М. Хрущову) від 6 серпня 1946 року: “Станом на 15 липня ц. р., у порядку репатріації з Польщі на територію Української РСР прибуло 112 865 сімей українців-переселенців, загальною кількістю 442 420 осіб, значна частина яких опинилася у важких матеріальних і житлово-побутових умовах”. У ньому, зокрема, йдеться про те, що багато переселенців живуть у приміщеннях, які не пристосовані для житла, що, наприклад, у Новгородському районі Кіровоградської області до 15-го липня ц. р. мало бути збудовано 275 будинків для переселенців, а фактично почали будувати тільки 15 будинків, у Запорізькій області взагалі не почали будівництва житла для репатріантів. Через те, що сім'ї не мають одягу, взуття, діти не ходять до школи, а дорослі — на роботу”.

Та більше: люди насмілюються скаржитися своїм рідним у Польщі: “Життя наше дуже погане. Дорогі тату й мамо, якщо Ви думаєте звідти виїжджати, — не рухайтесь з місця...”; “Таке життя нікому не подобається, щоб людина працювала, але не їла, нічого не заробляла, ходила гола й боса...”; “На їжу, одяг та взуття тут не заробиш”.

— **Гарно зустріла їх Україна! А де ж була місцева влада?**

— “Районні партійні і радянські організації, — зазначається у згаданому листі, — питанню спорудження нових будинків належ-

ної уваги не приділяють”. Ось так. Тому багато хто втік у західні області — з тим, щоб потрапити знову до Польщі, на обжиті місця. Так, тільки з районів Запорізької області з кінця 1945 року, станом на 15 липня 1946 р., виїхало в західні області України 1700 сімей переселенців, із Миколаївської — 1500, з Кіровоградської — 1160.

Декого з переселенців, хто потрапив до Ворошиловградської області (І. В. Дзялоша, І. П. Главача, П. І. Коника — колишніх членів ОУН, які за версією влади “намагались створити з переселенців антирадянську групу для того, щоб організувати нелегальне повернення переселенців до Польщі”) органи МДБ заарештували. А М. П. Громчевському “відміряли” 20 років каторжних робіт.

— **Бачу тут і листи з багатьма підписами людей, які звертаються до Уряду в Києві: не можемо так далі жити, просимо нас переселити в іншу область. А як нинішня місцева влада реагує на Ваші стурбовані звернення про потребу соціального захисту примусово виселених українців?**

— Та як? Відписуються. Ось відповідь на наш лист від керівництва ЛОДА: “Видатки на виплату компенсації переселеним громадянам, а також на соціальний захист виселених з території Польщі етнічних українців, не враховуються міністерством при визначенні обсягу міжбюджетних трансферів, що передаються з державного бюджету місцевим бюджетам. Відповідно такі видатки у місцевих бюджетах не плануються”. Хіба що деє колись за розпорядженням місцевих органів влади нададуть грошову допомогу. Якщо будуть гроші!

— **Словом, цікава ситуація. Люди там, у Польщі, все заробили своєю працею, а потім у них усе це забрали. Навіть нормально не організували бодай їхній побут. А нинішня влада — вже незалежної України — не може також собі дати раду.**

— Європейський суд сказав Республіці Польщі, що вона повинна надати компенсації громадянам, які були переселені в Польщу. І польська влада це виконала. Виплатила, починаючи з 2004 до 2008 року, компенсації своїм громадянам. Вважаю, що українська влада мала б зробити те саме. І не судитися зі своїм народом. Маємо надію, що Президент України В. Ф. Янукович втрутиться у вирішення цього питання і ухвалить відповідне рішення, яке дасть можливість тим, хто ще залишився серед живих, зрозуміти, що справедливість є. Що влада не просто декларує, а справді дотримується європейських цінностей та прав людини.

Хотілося б, щоб ця справа була не справою Європейського суду, а справою українського народу. Щоб до неї долучилися студенти, історики, журналісти. А газета стала своєрідною “книгою пам'яті” тих осіб, які страждали від влади і дотепер не отримали компенсації. Щоб вони могли розповісти, що з ними трапилося, — і в Польщі, і в Україні. Аби молодь знала свою історію.

Спілкувався
Богдан ЗАЛІЗНЯК,
член НСПУ, Львів

Ніна ВІРЧЕНКО,
доктор фізико-математичних наук, про-
фесор НТУУ “КПІ”, академік АН ВШ
України, засл. працівник освіти України

Закінчення.

Початок у ч. 7, 28, 29 за 2011 р.

1960—1980 рр. Масове закриття українських шкіл у Польщі та Румунії.

1960 р. Колоніальна адміністрація під назвою “ЦК компартії України” вимагає від комуністів виховувати українців “у душі любові й глибокої поваги до великого російського народу” і в ненависті до свого, українського — “вести непримиренну боротьбу проти націоналізму, особливо українського буржуазного націоналізму”.

1961 р. XXII з’їзд ЦК КПРС проголосив політику “злиття націй”, що, по суті, означало тотальне зросійщення народів СРСР. (“Слід з усією більшовицькою непримиренністю викорінювати навіть найменші прояви націоналістичних пережитків”, тобто звичаї, мову, культуру поневолених народів).

1962 р. Репресії проти захисників української мови. ЦК компартії України зобов’язує комуністів та місцеву адміністрацію “рішуче виступати проти консервативних традицій і звичаїв, проти будь-яких пережитків буржуазного націоналізму”, найшкідливішими з яких, на думку влади, було знання рідної мови, потяг до вивчення своєї історії та культури.

1964 р. Агент КДБ пересипає фосфором і спалює частину приміщення Центральної наукової бібліотеки у Києві. На прилеглий території заздалегідь було відключено воду, а пожежники приїхали лише через 4 години після підпалу. Вогонь знищив понад 600 тис. томів цінних українських архівних документів.

1965 р. Хвиля політичних процесів проти “українських інакодумців (Богдан та Михайло Горині, О. Заливаха, В. Мороз, М. Осадчий, А. Шевчук та ін.). У Харкові за протести проти закриття українських шкіл заарештовано А. Здорового.

1969—1979 рр. Серія загадкових пожеж у відділах україністики в бібліотеках Академії наук, музею “Софія Київська”, у книгосховищі Видубицького монастиря у Києві, медичного інституту в Тернополі, Успенської церкви та Музею українського мистецтва у Львові. Аналогічні “загадкові” пожежі сталися у національних бібліотеках інших республік СРСР (Тарту, Самарканд, Ашгабат), але не в Росії.

1970 р. Суд над авторами “Листа творчої молоді Дніпропетровська” з протестом проти зросійщення української культури. Наказ Міністерства освіти СРСР про написання і захист дисертацій лише російською мовою. Затвердження тільки в Мос-

ДОКУМЕНТИ ПРО ЗАБОРОНУ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ (XVII—XX ст.)

кві. Ситуація нерідко доходила до абсурду: російською мовою мусили виконувати та захищати навіть дисертації з питань української мови та літератури.

1972 р. Заборона партійними органами відзначати ювілей музею І. Котляревського в Полтаві. “За недостатню боротьбу з націоналістичними проявами” усунуто від партійного керівництва першого секретаря ЦК КПУ П. Шелеста (критика партійними цензорами його книжки під назвою “Україна наша радянська”, в якій прославлялося запорозьке козацтво), звільнено з Вищої партійної школи при ЦК КПУ 34 викладачі разом із директором, заборонено книги майже сотні авторів, звільнено чверть секретарів з ідеологічних питань на всіх партійних рівнях, піддано чищенню низку наукових установ, а також Київський та Львівський університети. У Харкові знесено хату, де жив видатний український філософ і просвітник Г. Сковорода, та розпочато знищення цвинтаря, де поховано багатьох визначних діячів української науки й культури.

1972—1974 рр. Політичні репресивні процеси проти українських дисидентів, зокрема проти Чортківської групи В. Мармуса та С. Сапеляка (сім осіб засуджено), Харківської групи (засуджено дев’ять осіб, з них А. Здорового — на сім років, І. Кравціва — на п’ять років).

Загалом заарештовано було за два роки кілька тисяч осіб. Заарештовані, яких не засудили, були звільнені з роботи або понижені у посадах. У ці роки були засуджені: Є. Сверстюк, І. Світличний, І. Дзюба, В. Стус, Ігор та Ірина Калинці, Н. Світлична, В. Чорновіл, С. Шабатура, О. Мешко, О. Попович, І. Кандиба, Л. Лук’яненко, В. Романюк, І. Гель, повторно Ю. Шухевич тощо.

1973 р. Заборона відзначати ювілей твору І. Котляревського “Енеїда”.

1974 р. Постанова ЦК КПРС “Про підготовку до 50-річчя створення СРСР”, де вперше проголошуються створення “нової історичної спільноти — радянського народу”, офіційний курс на денационалізацію.

1975 р. Нова цензура “Кобзаря” Тараса Шевченка.

1978 р. Постанова ЦК КПРС і Ради Міністрів СРСР “Про заходи щодо подальшого вдосконалення вивчення і викладання російської мови в союзних республіках” (т. зв. “Брежневський циркуляр”).

1978 р., січень. На Чернечій (Тарасовій) горі у Каневі спалив себе Олекс Гірник (із Калуша) на знак протесту проти русифікації України.

1979 р. Ташкентська конференція “Російська мова — мова дружби і співпраці народів СРСР” накреслила нові заходи щодо зросійщення неросійських народів. Зокрема “рекомендувалося” ширше впроваджувати російську мову в дошкільні заклади (як наслідок — українські дитячі садки практично зникли), російською мовою провадити позакласну й позашкільну роботу, “сприяти” тому, щоб студенти писали російською свої реферати, доповіді, курсові та дипломні праці, а також звіти про виробничу й педагогічну практику. Так само “рекомендувалося”, щоб у тих ВНЗ,

де національна мова ще якимось функціонувала (наприклад, у Західній Україні), російською, починаючи з 2—3-х курсів, читали суспільні, загальноосвітні та спеціальні дисципліни. Показово, що для контролю виконання цієї “рекомендації” Міністерство вищої та середньої спеціальної освіти УРСР запровадило навіть спеціальну форму звітності, що зобов’язувала ректорів регулярно подавати Міністерству “перелік спеціальних дисциплін, які викладаються російською мовою” на кожному з факультетів керованого ними навчального закладу.

1979 р. Під Львовом убито композитора-співака Володимира Івасюка, пісні якого мали виразно український національний колорит. Досі цей злочин не розкрито.

1983 р. Постанова ЦК КПРС і Ради Міністрів СРСР “Про додаткові заходи з поліпшення вивчення російської мови в загальноосвітніх школах та інших навчальних закладах союзних республік” (так званий “Андроповський указ”).

1984 р. Наказ Міністерства культури СРСР про переведення діловодства в усіх музеях Радянського Союзу на російську мову. Початок в УРСР виплат підвищеної на 15 % зарплатні вчителям російської мови (порівняно з учителями української мови).

1984—1985 рр. У концтаборах було замордовано Юрія Литвина, Валерія Марченка, Василя Стуса, Олексу Тихого.

1989 р. Постанова ЦК КПРС про “законодавче закріплення російської мови як загальнодержавної”.

1990 р. Прийняття Верховною Радою СРСР Закону про мови народів СРСР, де російській мові надавався статус офіційної.

1993—1995 рр. Посилення антиукраїнського терору в освіті, культурі, засобах інформації. Вбито кілька десятків активістів національних українських партій та організацій у різних містах України, зокрема голову секретаріату Руху Михайла Бойчишина, спалено хату-музей Тараса Шевченка. Жодного злочинця із цих справ не було засуджено і навіть не заарештовано.

1994 р. Намагання надати російській мові статус офіційної у незалежній, вільній, суверенній, самостійній Україні. Заява Президента України Л. Кучми про його намір внести поправки до чинного законодавства з метою надання російській мові статусу державної.

Як наслідок — призупинення відновлення українських шкіл, переведення частини українських класів і шкіл на російську мову навчання.

1995 р. Міністерство національностей України розробило напівтаємний “Проект державної програми... розвитку російської культури в Україні до 2000 року”, в якій одна з “національних меншин” отримувала більші права, ніж українці. Алмати (Казахстан) — спільний науковий простір (тобто російський) для СНД.

1995 р., травень. У Харкові керована Є. Кушнарським місцева влада відкрила пам’ятник україножеру — маршалу Г. Жукову, який у кінці війни підписав наказ про виселення з України всіх українців.

18 липня 1995 р. Неспровоковане звиряче побиття українців у Києві (кілька осіб загинуло, десятки покалічено) під час похоронної процесії святійшого Патріарха Київського і Всієї України Володимира (Романюка). Озброєні омонівці кидалися на беззбройних людей із криками “бей хохлов!”, топтали і шматували державні прапори. До відповідальності нікого не було притягнуто.

12 вересня 1995 р. Заборона української організації УНА-УНСО без суду. Озброєні Москвою козаки та антиукраїнські організації, які відкрито домагаються ліквідації Державної Незалежності Руси-України, владою не забороняються.

Почато видання паспортів, написаних українською та російською мовами. З метою деморалізації та духовного виродження населення, особливо молоді, влада дозволяє розповсюджувати тисячі книг, демонструвати сотні кінострічок, які проповідують і насаджують порнографію, ненависть, насильство. Немов би виконуючи рекомендації Полтавського губернатора фон Баговута, Росія завалює Україну шовіністичними газетами, які продаються за безцінь; прямо або через підставних осіб фінансуються російськомовні газети, радіо й телебачення в Україні, які не приховують своєї протиукраїнської спрямованості за потурання всіх урядів та президентів “незалежної” України.

1996 р., січень. “Велике беззаконня діється у Харкові... Таємно збирають підписи під “референдумом” про новий Радянський Союз та про те, щоб Україну туди залігати. Ця “діяльність” ведеться старими комуністами-маразматиками... Хто відмовляється давати підпис, вони погрожують і лають, кажуть: “Всё равно Россия завоюет Украину, і мы перебьём хохлов по одному”.

1996 р. Подальша криміналізація правоохоронних органів.

1998—2001 рр. У зв’язку з інформаційною революцією 90-х років зросійщення України відбувається ще інтенсивнішими методами, ніж за часів Валуєвщини. Інформаційний простір України майже повністю зрусифіковано. Неукраїнська, а часом антиукраїнська політика урядів України призвела до того, що державну мову з української преси витіснила мова сусідньої країни, і співвідношення між українськомовною та російськомовною пресою — 1:10. Проте Україна посідає перше місце (!) у світі за рівнем оподаткування власної книги — 28 %.

Унікальне за своїм цинізмом явище світового масштабу — нищення української мови! Тим часом прогресивний світ зовсім інакше дивиться на це. Так, у Франції за допомогою комп’ютеризації було встановлено, що українська мова є однією з найдавніших слов’янських мов і однією з найкращих світових. Мудра Японія, переможена після Другої світової війни, всі зусилля й фонди надала освіті й за кілька десятиріч стала однією з найрозвиненіших держав. Довідавшись про таку вагомість української мови для розвитку світової культури, Японія запровадила її вивчення в Токійському університеті.

Євген БУКЕТ

Украї рідко до моїх рук потрапляє книжка, зміст якої розчулює до сліз, розкриває очі на багато, здавалося, відомих істин, змушує переглянути чимало життєвих аксіом. Непомітно для себе я випав із реальності та з головою поринув в історію життя дорогої мені людини — професора математики Ніни Опанасівни Вірченко. Її спомини під заголовком “Зернини з доріг життя мого...” нещодавно побачили світ у столичному видавництві “Задруга”.

З Ніною Опанасівною я познайомився 12 років тому, коли прийшов навчатися на перший курс Національного технічного університету України “Київський Політехнічний Інститут”. Десь серед папок із паперами вдома досі зберігаються зошити з її лекціями “Математичного аналізу” на фізико-математичному факультеті — найкращими лекціями за всі мої студентські роки. Мабуть, ніхто не любить математику так, як вона. І ніхто не може прищепити любов до цієї науки так, як вона. Іспит у першому семестрі: Ніна Опанасівна з секундоміром у руках перевіряє знання похідної. Відтоді досі пам’ятаю правильну диференціювання! Акуратно, з трепетом виводила щоразу поважна пані професор формули на дошці в студентській аудиторії, ніби душу вкладала в кожну з них. “Математика — королева

НАУКОВЕЦЬ, ВЧИТЕЛЬ, ПАТРІОТ

наук”. Про це нині знає кожен її учень.

Ще один момент, який від першого семестру закарбувався в пам’яті: Ніна Опанасівна на лекції згадала про свої молоді літа. Ледь помітна слюза з’явилася на її очах. Ми, студенти, тоді ще не розуміли, чому. Лише у другому семестрі, допомагаючи в проведенні VIII Міжнародної конференції ім. Академіка М. П. Кравчука, я вперше дізнався про те, яким тернистим був життєвий шлях цієї дивовижної жінки. Відтоді жодного разу не пропускав цього наукового форуму. Був там і

як слухач, і як журналіст. З першого курсу намагаюся відшукувати у книгарнях і на Петрівці книжки Ніни Вірченко. Найдавніша з моєї колекції — “Математика в афоризмах, цитатах і висловлюваннях” (К., 1974). Якщо вірити бібліографії праць, вміщеній у споминах, — це найперша книжка Ніни Опанасівни!

Ближче познайомився я зі своєю викладачкою, дізнався про її громадську діяльність, активну життєву позицію пізніше, перебуваючи в лавах “Молодої Просвіти”. На сторінках книжки “Зернини з доріг життя мого...” згадує Ніна Опанасівна заходи, на яких разом були, десятки вже спільних знайомих. І шкодує, що не встигла зробити іменного покажчика для цього видання. Але, переконаний, це — не недолік. Це зайвий привід для кожного, хто її знає, перечитати спогади від першої до останньої сторінки. І вкотре відкрити для себе Ніну Вірченко — політв’язня, науковця, педагога, державного діяча... Ніна Опанасівна твердить, що, окрім близьких людей, ніхто не відчуває її краще, ніж журналістка Майя Орел. Думаю, після ознайомлення зі споминами таких людей стане значно більше.

Важливо побачити зворотний бік медалі, аби зрозуміти щось

або когось. Один із негативних персонажів, згаданих у книжці Ніни Вірченко (не називатиму прізвища), — мій знайомий. Колись я навіть писав про нього нарис у “Слово Просвіти”. Цей чоловік — нащадок славного козацького роду, виходець із сусіднього з моїм рідним села. Свого часу він розкрив мені очі на суть багатьох подій, що відбувалися упродовж віків у нашому краї, — іншу історію рідних з дитинства сіл. Але Ніна Опанасівна назвала нашого спільного знайомого “славних прадідів великих правником поганим”, розповіла про інший бік його життя. Виявляється, його зламала тоталітарна система, змусила працювати проти колишніх побратимів.

Моєму поколінню, мабуть, так ніколи і не вдасться збагнути, як могла існувати мисляча людина в той час. Що змушувало одних ціною власного життя опиратися, а інших — коритися? Що швидше наближало мету — протистояння чи внутрішня руйнація? Формула, певно, десь у перетині кіл Ейлера на діаграмах історії. І наближитися до розв’язку допоможе зокрема й праця “Зернини з доріг життя мого...”

Мені імпонує жанр мемуарної літератури. У таких книжках автор розкриває душу, намагається

бути щирим із самим собою. Не переповідає змісту нової книжки Ніни Опанасівни Вірченко. Читач знайде тут наукові здобутки і літературні спроби; ознайомиться з публіцистикою та розгорнутою автобіографією, з уривками зі щоденників та висловлюваннями про авторку. Зможе оцінити глибину публічних виступів та обсяг наукових здобутків, а також побачити неповторні світлинки з родинного фотоальбому.

У моєму житті Ніна Опанасівна є еталоном науковця, вчителя, патріота. Її життя — подвиг, її цінності — взірці для наслідування. Маю за честь можливість час від часу спілкуватися з нею, завжди радію нашим зустрічам.

Сподіваюся, читачі “Слова Просвіти” належно оцінили публіцистичну працю Ніни Опанасівни “Документи про заборону української мови”, яка теж увійшла до видання “Зернини з доріг життя мого...”. Маю надію, що й надалі видатний український математик, доктор фізико-математичних наук, професор, віце-президент АН ВШ України радуватиме нас непересічними глибоко аналітичними статтями, важливими науковими відкриттями, новими пізнавальними книжками. Хочу побажати Ніні Опанасівні міцного здоров’я, вірних друзів і всебічних успіхів на педагогічній, науковій і творчій ниві. А всім раджу обов’язково прочитати її нову книжку.

АНТИУТОПІЯ В УКРАЇНСЬКІЙ ЛІТЕРАТУРІ: СТО РОКІВ МОВЧАННЯ

Лілія МАКСИМЕНКО

Дехто не заморочується нюансами і зараховує до жанру антиутопії будь-який філософсько-сатиричний роман. Однак класика цього жанру сформувалася на початку минулого століття. І відтоді романи-застереження, спрямовані в майбутнє (далеке чи не дуже), романи-колізії між соціумом і особистістю, романи-псевдокарнавали розпочали свій тріумфальний хід планетою. Україну при цьому оминаючи.

Ну, не потребували досі українці антиутопій, відповідно й літератори їх не продукували. Чи то все в країні нашій було добре, й ми послули, заколисані соловейками, а чи навпаки — страх паралізував. Ні тобто філософських узагальнень, ні соціальних колізій-алюзій, ні нищівного сарказму. Хіба що можна пригадати наближений до цього жанру восьмирічної давнини роман Павла Загребельного “Стовпотворіння”.

І ось нарешті — прорвало! Один за одним три дивовижні романи! Галина Тарасюк у видавництві “Буква” видрукувала антиутопію “Цінь хуань гонь”, а “Ярославів Вал” порадував творіннями Анатолія Крима “Труба” та Юрія Шербак “Час смертохристів”.

Що об’єднує авторів цих таких різних (за манерою викладу в баченні майбутнього) романів? Щоб написати антиутопію, найперше треба добре розізнитися — інакше нічого не вийде. Друге — необхідно мати енциклопедичні знання, щоб не лише в кожному розділі, а й в абзаци, реченні, слові зашифрувати філософію, яка викликала б у підготовленого до цього, теж не менш освіченого, читача певні алюзії. Щоб словам,

семантикою яких автор дозволяє собі гратися, було просторо, а відповідно натякам — тісно. І третє: автор зобов’язаний добре орієнтуватися у подіях, які докруж нього відбуваються. Антиутопія завжди соціальна. Її найцікавіше читати, коли ти живеш в одному часі з автором, хоча, зазвичай, ідеться в таких романах про більш чи менш віддалене майбутнє.

Усі три романи читаються на одному подиху, особливість ще й у тому, що розгорнути їх можна на будь-якій сторінці — й поринути в розгадування загадок. Окрім філософії, яку приховує в собі досить вигадливий сюжет, у кожному з трьох романів-антиутопій є ще й філософія окремих речень і навіть слів — давно відомих, але вживаних у незвичному контексті, та неологізмів. Скажімо, в Галини Тарасюк “...моєї, Зеніку. Куди то ми позатогід ішли? В парламент? Отож чи йти туди за списком чи маржина... ритарно... тьху, поодиночі...”.

Лише людина, яка живе тут і тепер, знає про помаранчеву героїню бабу Параску чи дискусії з приводу мажоритарного голосування в Україні, може повною мірою оцінити наведений пасаж, як і практично всі інші у вищезгаданих романах.

А як вам репортаж американської журналістки з повсталого корчми? Дивується небога, що це за слово таке, яким діти-напівсити (матері на заробітках за кордоном) величають своїх “героїв-батьків”, — “татуїсти”... Оцініть і саме словосполучення “повстала корчма”! Як на мене, то саме в романі Галини Тарасюк найбільше мовних знахідок, хоча, погодьтеся, діалектна мова мала б відлякувати пересічного читача.

Але втягуєшся й наче не говорив по-іншому.

Без сумніву, не дотримується пані Галина й поради професора Преображенського — газети до сніданку справно читає, а вечеряє (о, жаж!) лише перед телевизором! Тому на шпальтах її книги (лише кілька прикладів!) виписано, як українськими рахманами гасає кандидат, який (чи ви бачили щось протиприродніше?) намагається доїти вже видоєну корову. Хто стежив за нещодавніми українськими новинами, той згадає — і, даруйте, подумає, як тій нещасній корові велося в очікуванні урочистого кортежу з нинішнім головою парламенту на чолі. Або взяти іншого кандидата, який перекопав всеньке село, обіцяючи газову трубу — та відомо ж, що обіцяного навіть не три роки чекають, а набагато більше, особливо в “Епоху Українського Відродження, у 101 рік Великої Перманентної Революції і першого витку її, 26 виборчого циклу”.

У романі Галини Тарасюк Фіолетові борються з Бузковими, але, окрім очільників цих головних партій, бур’янами країни плуганяться ще багато кандидатів у президенти — більше за них хіба що зайців чи китайців, що засіли в дрімучих наших рахманах. Здогадується, чим усе закінчилося? “І тут на екрані телевізора вдарили барабани, але сурми не заграли, бо замість славню: “Ще не вмерла...” чи “Многая літа” — над Майданом на всю Країну раптом...” Уявляєте, що було з козаками в повсталій корчмі, коли вони побачили чи то китайця, а чи японця?

Хоча є в книжці й дещо замість “хепі енду”. Що? Почитайте, то й дізнаєтеся, себе та своїх знайомих упізнаєте...

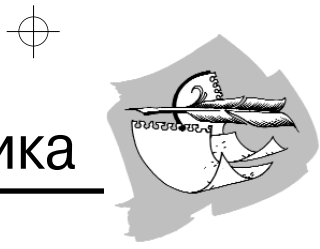
Набагато простішим для сприйняття, попри глибоку філософічність, за твори Галини Тарасюк та Юрія Шербак є роман Анатолія Крима “Труба”. Цей непересічний письменник хуліганить у газовій трубі, в яку втрапили головні герої після державного перевороту. Що мене особисто вразило, Анатолій Крим не пішов шляхом деяких письменників, які полегшували читачеві завдання й робили натяки на прототипів своїх героїв, лише трохи змінивши їхні прізвища. В Анатолія Крима всі герої впізнавані політики, й досягає він цього викладом добре підмічених, характерних для окремих особистостей, деталей... відчувається, мучив-таки себе телевизором. Але ж які портрети із сыождения українського списані й талановито подані! А в трубі (як і має бути!) живе... старший лейтенант КГБ СССР Кузьма Булавкін. Який нічого бущімо й не знає про здобуття Незалежності в Україні, подальші події та переворот. Кагебешник, який тридцять років не бачив власної дружини (такий собі Штірліц), а відтак пропонує порятувати український бомонд, але — ви ж здогадалися, куди веде труба? Ото вони йшли собі та їхали, зустрічали в газовій трубі циган із крамом, плакати з портретами новоспеченої революціонерки — з косяю та без, та й втрапили в халепу. Одне слово, труба. А потім (кожен із них, таких, повторюся, нині впізнаваних) виплутувався, як міг, і власне життя влаштував.

Роман Юрія Шербак закінчується циркуляром до Господа Сина Божого Ісуса Христа з Назарета, що його пише колишній генерал військової розвідки, тепер раб Божий Ігор Гайдук. Це,

власне, така потрібна усім нам сповідь, а перед тим (на майже 500 сторінках книги) Юрій Шербак описує дивовижні пригоди свого героя й сягає у псевдокарнавальності (це коли не весело, а страшно!) найбільших висот. Цікавим у романі є все: сюжет, геополітичний розклад недалекого майбутнього, взаємини героїв, і навіть абрєвїатури: на зразок ЗЕКу (зони етнічної консолідації), або МУДА(к) (марксистсько-українська демократична асоціація — “маленьке “к” приклеїлося до основної назви МУДА на честь лідера Івана Оврамовича Крейди”. При цьому з усіх трьох авторів романів, як на мене, Юрій Шербак є найромантичнішим — ще з молодості запам’яталися оповідання зі збірок “Світлі танці минулого”. Вальсував письменник із минулим, тепер — із майбутнім.

Попри страшні застороги, роман не справляє гнітючого враження. Бо все у цій книжці налаштоване на камертон любові. На відміну від того-таки Анатолія Крима, у романі якого не бракує сексуальних сцен, у Шербак чи не найголовнішим чинником, який зцементує розділи роману, є божевільне кохання головного героя Ігоря Гайдука до емігрантки Божени. Власне, як і кохання того ж Гайдука до інших жінок...

Отже, можемо констатувати, сон розуму закінчився. Нарешті, слава тобі Господи, і в українській літературі з’явилися романи, переповнені лікувальним сарказмом, тонкою іронією. Романи, які формально зображають майбутнє, доводячи нинішній абсурд до видимого навіть найлінівішому розуму.

“Чому маємо таке недержавне ставлення до пам’яті Григорія і Григора Тютюнників, чия творча спадщина є гордістю національної культури?”

Материна хата знову продається...

Олексій НЕЖИВИЙ,
Луганськ

У Шилівці на Полтавщині — рідному селі Григора й Григорія Тютюнників — особливо хочеться побувати навесні. Мабуть, бажання це зумовлене враженнями від одної кореспонденції молодшого Тютюнника, що була надрукована в газеті “Літературна Україна” 14 квітня 1964 року за підписом Микола Ташаненко (таким псевдонімом Гр.Тютюнник підписував деякі газетні матеріали, а походить від назви річки Ташань). Отож “Прозелень” починається із ліричного зачину “Весняне грайво”: “Вечорами, коли на розм’якші, пухкі ріллі наповзають змішані з туманом сутінки, в небі над селом чути тривожний клекіт: то летять гуси...”

А ранками, коли крізь туман проціджується скупе сонячне тепло і в селі, і на полях стає веселенько: пахне стужавіла за ніч земля, пахнуть пріллю ожереди торішньої соломи, шумить вода, пробиваючись ярками до річки, на низові сінокоси”.

Сонячного дня приїхали до Шилівки й цьогорічного травня. Як завжди приязно зустрічають директор школи Надія Кашенко та вчитель української мови і літератури Зінаїда Вербич. Саме завдяки їхньому ентузіазму в школі з 2002 року діє літературний музей письменників-земляків, братів Григорія та Григора Тютюнників і їхнього родича (двоюрідного племінника) Федора Тютюнника. Саме Ф. Тютюнник передав до музейної кімнати багато оригінальних матеріалів, серед них і адресовані йому листи Григора Тютюнника, які ми вперше оприлюднили ще 2004 року.

Жоден бюджет не передбачає коштів на утримання шкільного літературного музею. Тому й працюють у ньому на громадських засадах: зберігають наявні фонди (тобто те, що вмістилося в маленькій кімнаті), знаходять нові експонати, проводять краєзнавчу й екскурсійну роботу. І все це у вільний від основної роботи час директора школи й учителя-словесника.

Чи є в Шилівці можливість створити справжній літературно-меморіальний музей братів Григорія й Григора Тютюнників — лауреатів Шевченківської премії? Розмови про потребу матеріалізації цього самотнього джерела української національної культури точаться давно. Але розмовами все й закінчується. 1987 року померла мати Григора Тютюнника Ганна Михайлівна, її будинок невдовзі продали стороннім

людям, потім перепродали... Саме сюди щоліта приїздив письменник, тут з’явилися задуми літературних творів “У сутінки”, “Зав’язь”, “Син приїхав”, “Дядько Никін”, “Коріння”... Якраз у Шилівці жили прообрази багатьох літературних персонажів. Ось оповідання “Дикий”: “Оно посеред вигону дід Лука сидить, у газету козирком уткнувся — усе щось вичитує! — і корову на налігачі держить. Корова пасеться між будячками, одганяє головою мух і разом з налігачем смікає й Луку, так що інколи йому аж картузик падає з голови на газету”.

А в одному листі Григорій Тютюнник писав: “Тоді в Мануїлівці я захворів. Пролежав та просидів у кухайці під призьбою півтора тижня, як дід Чобіт (він і влітку не знімав ватянки), і то була велика нудьга”. У спогадах “Коріння” писав: “Навідувався ще Грицько Макарович Тютюн-

Шкільний музей Григора Тютюнника у Щотовому

ник, великий приятель нашого батька, отакій собі спокійний велетень, що, здавалося, міг би обіпертися плечима об обидва одвірки зразу; а також Ігор Лукич Чобіт, пристрасний шанувальник слів: “філософія”, “музик”, “адвокат” — і розмов на цю тему. (Якось він сказав мені, пасучи посеред вигону корову на налігачі: “Якби той університет та отуто на вигоні, я, синок, його теж кончив би!”)

Саме в Шилівці ще студентом Григорій Тютюнник розпочав записувати народнопоетичні твори, а з часом український фольклор стане основою його мистецького світобачення. А хата матері талановитого письменника стоїть неподалік від сосни, про яку в новелі “Три зозулі з поклоном” сказано “ті, що твій тато садив”...

Підходимо ближче, читаємо

табличку “Вул. ім. Г. Тютюнника”, а на невисокому паркані бачимо напис крейдою: “Продається” і номер мобільного телефону. “Знову продається”, — зітхає Любов Петрівна Педик, вдова Федора Тютюнника, яка люб’язно погодилась показати будиночки, де мешкали матері старшого і молодшого Тютюнників. Тепер обидва стоять пустками, а той, що на “вул. ім. Г. Тютюнника” вже вкотре продається.

Знову й знову вдивляємося в самотній художній світ Григора Тютюнника, де Шилівка була головною дієвою силою, його основою. “Кочовий мій спосіб життя привів мене до рідного села Шилівки, до тихої, майже без течії річечки Груні, соснових борів та вільхових луґів, у яких зараз душно від вогкості й пахне опалими у воду вільховими вітами сухими. Це моя вітчизна, батьківщина, тут жив коло мосту, майже біля самісінької річки мій дід Василь Феодулович (по його батькові нас і досі прозивають Хтудулами), тут столарював, любив природу і освіту — особливо літературу — мій незабутній батько Михайло Васильович, який обдарував нас із братом цією любов’ю... Одне слово — батьківщина”, — так написано в “Корінні”.

Із Шилівки виїжджали надвечір... Чомусь хотілося мовчати і тільки дивитися на такі знайомі краєвиди, бо рідними вони стали вже давно з літературних творів

Григора Тютюнника. А листи письменника вже сьогодні відкривають нові й незнані вияви його художнього мислення та світовідчуття, що вистраждані життєвими і мистецькими ідеалами. Село віддалялося, однак залишалася незмінною у просторі й часі та весна, про наближення якої тут, у Шилівці, писав Григорій Тютюнник: “І вже, як гарненько придивитись, можна помітити у гіллі, на лугових деревах, новий, по-літньому теплий відблиск: то — прозелень”.

Розмова про наболіле, тобто гідне увічнення пам’яті Григорія й Григора Тютюнників, тривала через кілька днів у Полтаві, де отримував обласну літературну премію імені Панаса Мирного за щойно видану монографію “Григорій Тютюнник: текстологічна та джерелознавча проблематика

Брати Тютюнники в рідній Шилівці. 1959 р. Фото публікується вперше

життя і творчості”. Усі погоджувалися з думкою про великий талант і навіть геніальність Григора Тютюнника. Тому хочеться вірити, що за словами будуть і дії, особливо щодо створення літературно-меморіального музею...

Через кілька днів після поїздки на Полтавщину вирушаю до селища Щотове неподалік міста Антрацита Луганської області.

Разом із матір’ю шестилітній Г. Тютюнник приїхав сюди в сім’ю дядька Філімона Васильовича Тютюнника. Ще 1929 року Ф. В. Тютюнник одружився із вчителькою початкових класів Наталією Іванівною Рябовецькою, яка була родом із Троянівки Зінківського району. Переживши голод, розкуркулення, насильницьку колективізацію та початок репресій у рідному селі, вони 1935 року виїхали із Шилівки на Донбас. Там Наталія Іванівна працювала вчителькою початкових класів та української мови і літератури, а Філімон Васильович бухгалтером у місцевій школі. Жорстокий час не відібрав людяності й милосердя в добрих людей. Такими були дядько і тітка, які взяли на виховання малолітнього сина того, кого тоталітарна влада назвала “ворогом народу”. Незабаром мати влаштувалася працювати на шахту, та дядько порадив повернутися до села, бо там хата залишилася недоглянута, горді. Маленький Григорій залишився в дядька, почав відвідувати школу, тут уперше прочитав книжки українських і російських письменників — у родині Тютюнників любили художнє слово.

Після флотської служби Г. Тютюнник працював у Щотівському вагонному депо (з 13 жовтня 1955 року до 20 червня 1957 року), тут закінчив вечірню школу. У студентські роки, коли навчався у Харківському державному університеті, часто приїздив у Щотове. Враження дитинства і юності залишилися в пам’яті і в повістях “Климко”, “Облога”, оповіданні “М’який”.

Літературний музей Григора Тютюнника теж працює у місцевій школі, на подвір’ї споруджено пам’ятник. Музей діє з 1988 року, а кілька років тому удостоєний звання зразкового. Музейна кімната тримається тільки завдяки ентузіазму вчительки-пенсіо-

нерки Віри Філімонівни Кулачкіної (Тютюнник), двоюрідної сестри митця. Музейні експозиції вже давно потребують оновлення, однак кошти на це не виділяються. До того ж частина приміщення школи (спортивний зал і їдальня) кілька років тому просто розвалилася, їх досі не відбудовано. Місцеві чиновники цікавляться шкільним музеєм тільки заради звітності. Звісно, що в керівництві школи виникає справедливий сумнів: “Чи зможуть вони прийняти на початку грудня цього року гостей — учасників міжнародної наукової конференції “Текстологія, поетика, методика вивчення творчості Григорія і Григора Тютюнників”, що проходить у Луганському національному університеті імені Тараса Шевченка?”

Разом з Вірою Філімонівною вирушаємо до М. І. Слободчукова. У неспішній бесіді Микола Ілліч згадує токарювання у Щотівському депо на одному верстаті з Г. Тютюнником, показує найдорожче: книги з дарчими написами, листи, фотографії, навіть магнітофонний запис, де Григорій Тютюнник співає пісню “Летіла зозуля”...

А ще вітальну листівку від 28 квітня 1977 року, адресовану в селище Щотове, вулиця Шахтарська, 106, Слободчукову Володимиру Миколайовичу, яку сьогодні публікуємо вперше. “Славненький мій Хрещенику! Вітаю тебе, маму, тата і сестричку з Травнем, з весною і з юністю золотою (тата і маму — з срібною)!”

Спасибі за поздоровлення твоє, за те, що не забуваєш мене.

Цілую — Гр. Тютюнник”.

Дивлюся в добрі, ясні очі майже вісімдесятирічного Миколи Слободчукова, ветерана шахтарської праці, вслухаюся в його роздуми про верховенство духовного начала в людському житті і розумію, що не зможу розповісти про, м’яко кажучи, недержавне ставлення до пам’яті видатних митців Григорія і Григора Тютюнників, чия творча спадщина повинна стати гордістю національної культури.

Отож не тільки ентузіасти мають нею опікуватися в Україні. А Микола Слободчуков, скільки житиме, Григора Тютюнника не забуде. У цьому сумніву немає.

НА ПРОЩУ ДО ТАРАСА-КОБЗАРЯ

Олена АЛІФЕРЕНКО,
смет Троїцьке Луганської області

Правління Луганського обласного об'єднання Всеукраїнського товариства “Просвіта” ім. Тараса Шевченка вже сімнадцять років поспіль проводить творчий конкурс для школярів і студентів “Іду з дитинства до Тараса”. Він має шість номінацій, серед яких — “Декоративно-ужиткове мистецтво”, “Авторські поезії про великого Кобзаря”, “Музичні твори про Тараса Шевченка” та інші. Отже, діти мають можливість продемонструвати свої обдаровання, щоб засвідчити любов і велику шану

Кобзареві. Голова обласного об'єднання Володимир Семистяга та відповідальний секретар Дора Тимошевська докладають великих зусиль, щоб переможці конкурсу мали гідну нагороду. І за матеріальної підтримки Управління освіти і науки обласної держадміністрації вони організовують поїздки луганських школярів і їхніх керівників-учителів на прощу до Тараса на Чернечу гору в Канів.

Ось і цього літа делегація з тридцяти восьми осіб, серед яких діти-переможці та їхні наставники, вирушила автобусом у захопливу подорож до Черкащини.

Луганці у білосніжних вишиванках вирушили до Шевченкової могили. Мільйони людей відвідують її, і кожен, доторкнувшись до святині, переживає особливі почуття.

Як Тарас Шевченко йшов від рідної землі до піднебесся світової слави, так і ми піднімалися безмежними сходами відкриття генія — нового, непізнаного, незбагненого. Досі лежить перед очима розгорнута книга з ре-

єстрацією народження сина в сім'ї Григорія та Катерини Шевченків і жалобні хустки з далекого і такого тепер близького нам травня 1861 року. Душа сповнена поваги до І. О. Ядловського, що першим влаштував паломництво до могили Кобзаря. Нас вразила Шевченківська світлиця, що зберігає дотепер тепло великої любові свого господаря Івана Ядловського, його відданості Тарасу Григоровичу Шевченку. Ми побачили ікону Святого Тарасія невідомого автора і збережені осо-

бисті речі Івана Олексійовича. Відвідали давній Канівський собор, у якому відбувалося прощання з Т. Г. Шевченком перед його похованням. Побували в Канівському краєзнавчому музеї, в Музеї декоративно-ужиткового мистецтва, ознайомилися з постійно діючими експозиціями з історії заселення Канівщини, зі знахідками, пов'язаними із трипільською культурою; побачили, як сучасні майстри передають красу рідного краю через витвори мистецтва, особливо картини.

«ВИНОГРАДАР» НА ЙМЕННЯ ДАРІЯ ЧУБАТА

Богдан МЕЛЬНИЧУК

Не буде перебільшенням сказати, що таким томом вибраного не може похвалитися жоден із тернопільських літераторів. Як, зрештою, і настільки вагомим внеском у культуру, духовний розвиток рідного краю, який зробила авторка цього видання. Ідеться про знану лікарку і громадську діячку Дарію Чубату та її збірник “Мелодійні грона”.

До книжки (504 с. великого формату) увійшли тексти, згруповані в кількох розділах. Відкриває збірник, присвячений найдорожчій для авторки людині — неньці Анні Томків, “Молитва матері” й аналітична стаття заслуженої журналістки України, редактора цього видання Галини Садовської “Ярослав” для Дарії, або “Осінні листки дорослої дитини”. Саме так — “осінніми листками дорослої дитини” називає ця не найавторитетніша в краї просвітниця свою літературну творчість. Тематика вміщених у першому розділі “Поезії” віршів різноманітна: від пошанівку Бога і любові до України, її світочів, рідного краю до присвят відомим людям.

Наступний розділ — “Симфонія любові” особливо бентежний. Адже авторка сформулювала його з віршів, адресованих насамперед наймолодшим читачам та їхнім вихователям. Добірку подано в кольорі й проілюстровано прекрасними малюнками Світлани Костишин.

“Добрим словом про таланти” — так Д. Чубата назвала розділ рецензій. Упродовж багатьох років співпраці з редакціями газет авторка опублікувала сотні відгуків на книжки, вистави; кра- щі з таких текстів (на збірки В. Ганішевського, Б. Павлівського, С. Сірого, Д. Теличина, збірник “Казимир Сікорський” та ін., вистави Тернопільського академічного театру актора і ляльки) й сформували одну з вагомих гілок “Мелодійного грона”.

“Уславлені імена” — така назва наступного розділу. До нього авторка подала написані на високому фактологічному та культурологічному рівні есеї про Тараса Шевченка, Івана Франка, Лесю Українку, Григорія Сковороду, Івана Гнатюка, Андрея Шептицького, Арсена Річинського та інших подвижників нації.

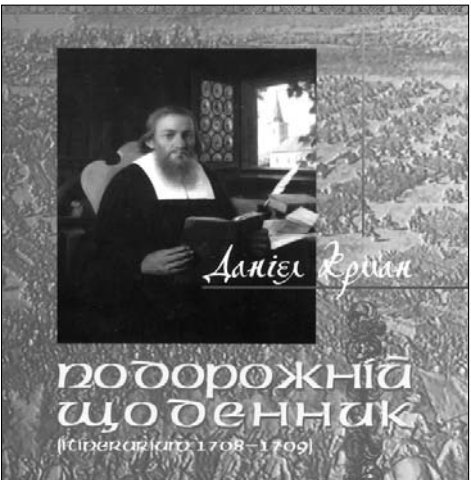
Своєрідним продовженням цього блоку є розділ “Публіцистика”, в якому зібрано ті статті з періодичних видань, які не втратили актуальності. А їх чимало, адже Дарія Дмитрівна, впродовж багатьох років очолюючи Тернопільське міське об'єднання Всеукраїнського товариства “Просвіта” ім. Т. Шевченка, постійно перебуває в гущі подій, виступає під час масових дійсств, на зібраннях і конференціях.

В окремому розділі зібрано пісні на слова Д. Чубатої. Її високохудожні тексти відлунували акордами у серцях Миколи Болотного, Василя Дунця, Олега Зозулі, Юрія Кіцили, Зіновії Присухіної та інших композиторів. Значний пісенний доробок — майже сорок пісень — стане у добрій пригоді й дорослим, і юним виконавцям, адже віршам притаманні християнська мораль, істинний патріотизм, щира любов до рідних та близьких.

Останній розділ — “Про автора”. Тут зібрано прозові та поетичні розповіді про кавалера орденів “За заслуги” III ступеня та Ярослава Мудрого V ступеня Дарію Чубату, що їх свого часу опублікували Ярослав Гулько, Борис Демків, Михайло Ониськів, Людмила Островська, Володимир Сушкевич та інші авторитетні автори. Ці публікації — яскраві штрихи до портрета багатогранної особистості, без якої неможливо уявити громадсько-політичне, зокрема просвітнянське життя Тернопільщини.

“Мелодійні грона”

дуже вдало проілюстровано світлинами з домашнього альбому авторки. Бачимо Д. Чубату в колі сім'ї, серед друзів, відомих митців, політиків, науковців, поміж яких такі знані в усій Україні особистості, як Анатолій Горчинський, Павло Мовчан, Іван Марчук, Ганна Чубач, Віктор Ощенко, Володимир Яворівський. Ці фото органічно вплетені у текстову структуру видання (художник-дизайнер Юлія Ковбасіста, комп'ютерна верстка Галини Олексюк), мають і інформаційне навантаження, і естетичну цінність, роблять книжку привабливішою. Як висловився тернопільський мистецтвознавець Іларіон Пилипець, про такий подарунок до свого ювілею можна тільки мріяти.

ОЧИМА ЧУЖИНЦЯ

Людмила ІЛЬЄНКО

У Видавничому Центрі “Просвіта” вийшов друком подорожній щоденник Данієла Крмана (1708—1709), словацького мандрівника-місіонера, що потрапив до шведського війська і пережив разом із ним військовий похід Україною. Цього словацького просвітителя як євангеліста-єпископа призначили послом до Карла XII протестанти Угорщини та Словачії, сподіваючись на покращання власного становища у Габсбурзькій монархії. А довелося йому стати свідком тодішніх подій і найвідомішим літописцем козацької спроби воювати проти поневолення Петром I.

Видання доповнене цікавим ілюстративним матеріалом, містить статті Павла Мовчана, Івана Дзюби, примітки упорядника Миколи Нервлого, а також словацьке, французьке, англійське й іспанське резюме, абсолютно унікальне фантастичне припущення Крістіана Гернера про те, які були б наслідки перемоги шведів і козаків під Полтавою 1709 року, а також вірші та статті Григорія Булаха й інших дослідників. Видання цікаве ґрунтовними фаховими історичними та філологічними коментарями.

Нашому менталітету завжди була притаманна повага до думки іноземців і до того, якою бачать вони Україну у світі. Тому щоденник Крмана є популярним історичним читанням в Україні, про що свідчить його перевидання.

Цікавий не тільки погляд на фатальні події, а й аналіз поведінки обох монархів

(Петра I та Карла XII) у стосунках із Мазепою й авторське розуміння прагнень та історичної місії Гетьмана. Радіючи, що у військовий союз із Швецією впливаються свіжі козацькі сили, описує Івана Мазепу як винятково сильну і непересічну постать: “Муж цей є більше 70-ти років, має мужнє обличчя, створене для козацького генія. Говорить латинською, польською й російською мовами, володіє великими багатствами, котрі назбирав із платні Царської й польської Величності, як також зі своїх великих прибутків і з щорічних податків своїх підданих”. Тож зрозуміло, що Мазепа є повновладним керівником тодішньої “Козакії”, яка “починається на Волині й Поділлі та поширюється через обидві ці провінції аж до ріки Дніпра, тобто Бористену...” Як видно, особливості стосунків, молитов, звичаїв, обрядів, свят, лікування, навичок українців цікаві авторові, бо побут наших країн і на ті часи дуже різнився. Зазначає він також, що Січ була пограбована і спалена москалями після союзу зі шведами, як і маєток Гетьмана. Крман подає цікаві відомості про устрій Козакії, полкові міста, поділ козаків на запорожців і решту.

Яка ж бо доля чекала на тодішню українську державу у випадку перемоги? Можливо, вона увійшла б у тодішню версію Євросоюзу, згодом перетворившись на розвинену демократичну державу. Принаймні не було б таких катастрофічних наслідків пригнічення демократії, які чекали на Козацьку Державу після перемоги росіян, що були налякані несподіваною “зрадою” Мазепи і, як завжди, “вжили заходів”.

Поразку шведського війська Данієл Крман пояснює їхнім безбожжям, розпусною поведінкою. Уся розповідь лютеранського мандрівника просякнута духом молитов і безперервного звернення до Бога. І справді, подорож була дуже непростою. Тривала вона майже рік!

Деякі факти, наведені Крманом, у сприйнятті наших співвітчизників можуть здаватися суперечливими. Як, наприклад, незнання українцями латини. Пояснити це можна тим, що спілкувався мандрівник лише з певним колом українців. Інколи нерозуміння нашого менталітету, зокрема схильність до дотримання дріб'язкових правил (бюрократії) може викликати в сучасного читача усмішку. Але не варто забувати, що в часи, коли оповідь написана, філософія автора та його просвітницькі тенденції були надсучасними. Приємного вам читання!

ЮРІЙ ПЕРОГАНИЧ: «ВІД ВІКІПЕДІЇ ЗАЛЕЖИТЬ МАЙБУТНЄ МОВИ»

Якщо нам потрібна інформація про якусь подію чи особу, а поруч є доступ до всесвітньої мережі Інтернет, то перш ніж шукати довідник на книжковій полиці, за звичкою запитуємо про об'єкт, який нас цікавить, у пошукової системи Google. І яка невимовна радість, коли одне з найперших посилань — Вікіпедія! За останні вісім років, протягом яких існує і наповнюється матеріалами український розділ Вікіпедії, цей ресурс здобув неабиякий авторитет серед користувачів Інтернету в Україні. Про відкриту багатомовну віртуальну енциклопедію Вікіпедію та “Фонд Вікімедіа”, який опікується нею, а також про “віртуальну” Україну розповідає Юрій ПЕРОГАНИЧ — генеральний директор Асоціації підприємств інформаційних технологій України і виконавчий директор Громадської організації “Вікімедіа Україна”.

ЗНАННЯ МУСЯТЬ БУТИ ВІЛЬНИМИ

Вікіпедію створено десять років тому — 15 січня 2001 року. Засновники Вікіпедії — Ларрі Сенгер і Джиммі Вейлз. Спочатку вони розробили два проекти — Нупедію та Вікіпедію. Нупедію мали редагувати науковці і кваліфіковані фахівці. Нупедію було засновано ще 9 березня 2000 року, тож Вікіпедію створено як братній проект до Нупедії задля обговорення і вдосконалення статей, які потім потрапляли б до Нупедії. Від самого початку до Вікіпедії могли писати всі охочі, через це вона мала більшу популярність і згодом витіснила свою попередницю з віртуального простору. Перед закриттям 2003 року в Нупедії було 24 завершені статті і ще 74 статті, що перебували в процесі опрацювання й рецензування. Водночас у Вікіпедії з'явилася велика кількість нових статей.

Головна мета обох проектів — зробити знання вільними. Щоб будь-хто мав можливість у будь-який час отримати безкоштовний доступ до інформації, яку накопичило людство. А також, щоб кожна людина могла поділитися своїми знаннями.

ТВОРЦІ УКРАЇНСЬКОЇ ВІКІПЕДІЇ

26 січня 2004 року була перша спроба створити статтю “Географія” (користувач:202.216.55.46). А першу статтю української Вікіпедії — “Атом” створив 30 січня 2004 року користувач: 61.125.212.32 із Японії, скориставшись універсальним словником-енциклопедією. Цей день вважається днем народження української Вікіпедії. Тож ми нещодавно відсвяткували сім років.

Серед українських вікіпедистів є відомі люди: громадські, культурні діячі, науковці. Професор Володимир Стефанович Білецький — український учений у галузі гірництва, доктор технічних наук, професор Донецького національного технічного університету, громадсько-політичний діяч. Олег Васильович Будзей — український журналіст. Андрій Ігорович Бондаренко — український композитор і піаніст, член НСКУ. Віктор Юрійович Мішалов — бандурист, дослідник кобзарства, композитор, диригент та багато інших. В українській Вікіпедії зараз зареєстровано 107 498 користувачів. Із них понад 1700 за останній місяць внесли хоча б одну правку.

Вагомий внесок свого часу зробив вікіпедист Максим Бистрицький. Він розмістив у Вікіпедії всі статті з “Енциклопедії українознавства” (за редакцією Володимира Кубійовича). 5 лютого 2004 року зареєструвався Володимир Влад — один із “ветеранів” нашої Вікіпедії, людина, яка стояла біля її витоків. Він теж створив дуже багато статей.

Насправді кожна людина, яка починає редагувати Вікіпедію, вчиться аналізувати інформацію — відсіювати факти від оцінок, структурувати її. Це процес надзвичайно цікавий. Навіть школярі, які редагують Вікіпедію, припиняють грати в комп'ютерні ігри. Крім того, кожен користувач, що редагує, — залишає слід в історії людства. Це прочитують і подякують вам за працю.

Для багатьох ця робота — сенс життя. Наприклад, я знаю користувачів-інвалідів. Завдяки Вікіпедії вони мають можливість спілкуватися і отримувати важливі результати від своєї роботи.

СЕРЕД НАЙДИНАМІЧНІШИХ У СВІТІ

Сьогодні за кількістю статей, темпами розвитку і популярністю серед 282 Вікіпедій світу українська посідає 15 місце. А серед слов'янських — третє (перше місце у польської, друге — у російської Вікіпедії). 7 липня цього року було написано 300-тисячну статтю. Чи це багато, чи мало — слід оцінювати, враховуючи кількість мовців, тобто людей, які володіють українською мовою. Адже популярність мовного розділу залежить насамперед від кількості носіїв мови. А вже потім — від кількості користувачів Інтернету, користувачів, які володіють іншими мовами тощо. Цікавий показник статистики — кількість статей на 1000 носіїв мови, за яким ми на 19 місці у світі (7,5 статті), значно обходимо росіян (2,5 статті), але відстаємо від поляків (17 статей), які очевидно мають більшу пасіонарність — пишуть і читають лише свою Вікіпедію і жодною іншою не користуються.

Так склалося, що багато українців сьогодні вільно володіють ще й російською мовою. Російську Вікіпедію на території України щоденно переглядають три мільйони користувачів Інтернету, а українську — лише мільйон. Проте це дуже багато. Наша Вікіпедія є найпопулярнішим українськомовним сайтом. 60 % корис-

тувачів Інтернету в Україні хоча б раз на місяць заходять до Вікіпедії. У загальному рейтингу відвідування сайтів в Україні Вікіпедія посідає почесне шосте місце (її випереджають пошукова система Google, соціальна мережа V Kontakte, пошта MailRu, російська пошукова система Yandex та відеосховище Youtube). Це один із найкращих показників у світі. У Польщі за цим показником Вікіпедія посідає 8 місце, в Росії — 16-те.

Існує неофіційне змагання — за місце в рейтингу Вікіпедій. Наразі ми змагаємося з норвежцями, хочемо їх обігнати. Цьому сприяє проект “Перегоні”. Ми щоденно здійснюємо моніторинг розриву між українською і норвезькою Вікіпедіями. На початку липня розрив становив вісім тисяч, нині — зменшився вдвічі. Скоро ми їх наздоженемо, як свого часу наздогнали фінів, але попереду будуть каталонці. Є цікава статистика: перші сто тисяч статей української Вікіпедії було написано протягом чотирьох років, другі — за два роки, треті — за 15 місяців. Маємо стрімку експоненційну динаміку розвитку. Так і щодо кількості переглядів: позначку 30 мільйонів на місяць ми подолали у лютому цього року. У вересні, я прогножую, перейдемо 40-мільйонний рубіж. За темпами зростання популярності українська Вікіпедія в трійці перших у світі! Уже навіть приказки є: “Коли чого не знаєш — спитай у вуйка Гугла і тьоті Вікіпедії”, “Вуйко Гугл і тьотя Вікіпедія — хрещені батьки студента” тощо.

“ВІКІМЕДІА УКРАЇНА”

Міжнародний фонд “Вікімедіа” є некомерційною організацією, яка функціонує за рахунок пожертв. Усі проекти, які підтримує фонд: Wikipedia, Wiktionary (тлумачний словник), Wikiquote (збірка висловлювань відомих людей), Wikibooks (онлайн-бібліотека), Wikinews (портал новин) та інші, незалежні від реклами і не орієнтовані на отримання прибутку.

Два роки тому було зареєстровано громадську організацію “Вікімедіа Україна”. Її основною метою є популяризація проектів фонду Вікімедіа, а також збір пожертв. Якщо Вікіпедія створена за мовним принципом, то організація Вікімедіа діє на території певних країн. Тому ГО “Вікімедіа Україна” підпорядкована не лише українська Вікіпедія, а й кримськотатарська, гагаузька, русинська, а також частково російська. Адже ті відвідувачі, які під час кампанії зі збору пожертв фінансово підтримують російську Вікіпедію в Україні, вносять кошти на рахунок українського представництва фонду. Проте наші зусил-

ля сьогодні зосереджені саме на розвиткові української Вікіпедії. Усі члени ГО “Вікімедіа Україна” працюють на громадських засадах, хоча у “Wikimedia Deutschland” офіційно — 20 осіб, у центральному офісі в США — 50. Кошти переважно витрачаються на технічне забезпечення, лекції і літературу, конкурси, які популяризують ресурс, оренду приміщень тощо. Також працюємо над удосконаленням законодавства, закріпленням на законодавчому рівні в Україні наших ліцензій.

Лише цього року “Вікімедіа Україна” самостійно збирає кошти на розвиток ресурсу. Минулого року Міжнародний фонд “Вікімедіа” зібрав на території України 25 тисяч доларів. А у світі — 16 мільйонів. Це значна сума. Хоча головною пожертвою є час і зусилля, які людина витрачає на написання статті.

Підтримуємо зв'язок з російським представництвом “Вікімедіа РУ”, польським “Wikimedia Polska”, німецьким, французьким. Поляки, до речі, вже двічі запрошували нас на свої щорічні конференції у Варшаву і Вроцлав.

Сторінки організації в Інтернеті: ua.wikimedia.org та wikimedia-ukraine.wordpress.com. Там можна більше дізнатися про “Вікімедіа Україна”, ознайомитися із нашою діяльністю, планами на майбутнє.

ЧИТАЧІ “СЛОВА ПРОСВІТИ” МАЮТЬ БУТИ З НАМИ

Переконалися, що матеріали зі “Слова Просвіти” потрібно використовувати для редагування статей Вікіпедії. Адже ця віртуальна енциклопедія сьогодні значною мірою бере на себе ті функції, які виконувала “Просвіта” сто років тому. Нині саме Вікіпедія є основним майданчиком, на якому формуються знання. А знання формують майбутнє світу. І від того, які знання ми поширюватимемо серед населення, залежить майбутнє нашого народу. Сьогодні значною мірою від наявності Вікіпедії залежить майбутнє мови. А буде мова — буде держава.

Є різні люди, різні думки. Що ж є критерієм істинності? Вікіпедія — не наукова енциклопедія. Тому тут істинність визначається шляхом консенсусу учасників. Чим більше авторів Вікіпедії матимуть український патріотичний світогляд, тим патріотичнішою вона буде. Мрію, щоб до Вікіпедії писали саме читачі “Слова Просвіти”. Адже багато з вас можуть створити або доповнити статтю про рідне село чи місто. Також уже сьогодні Вікіпедія є найповнішим вільним джерелом інформації щодо просвітан.

ЗВЕРНІТЬ УВАГУ!

У Вікіпедії є поняття “замкненого кола”. Від кількості та якості інформації енциклопедії залежить відвідуваність ресурсу. Від відвідуваності залежить кількість редакторів, тобто активних користувачів. Вносити правки у статті Вікіпедії дуже просто. Для цього навіть не потрібно реєструватися. Де-факто сьогодні у світі Вікіпедія є основним джерелом для отримання енциклопедичних знань.

Варто звернути увагу на те, що у Вікіпедії не дозволяється розмішувати “оригінальну інформацію”, тобто таку, яка раніше ніде не публікувалася. Не дозволяється порушувати авторські права, а також принцип верифікованості. Статті без посилань на джерела (книги, газети, електронні ресурси), як правило, довго не тримаються. Кожна стаття має бути написана неупереджено. Коли серйозно редагують статті, які відповідають зазначеним критеріям, це вважається вандалізмом.

Але система має механізми, які дозволяють легко з ним боротися. Кожне редагування зберігається окремо і у випадку шкідливих дій якогось користувача можна не хвилюватися за втрачену роботу і повернути попередній варіант статті.

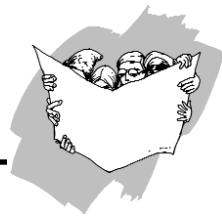
ПРО МАЙБУТНЄ

Сьогодні ми подолали 300-тисячний рубіж. Пишаємося цим: “Українська радянська енциклопедія” мала лише 50 тисяч статей, “Велика радянська енциклопедія” — 100 тисяч. Крім того, Вікіпедія не має обмежень за обсягом статей. Вони можуть бути такими великими, наскільки є інформації. Немає обмежень на розмір фотографій і кількість графічних зображень у статті. Крім того, їх можна ілюструвати відео- та звуковими файлами.

Кожен користувач, який розміщує медіаресурси у Вікіпедії, на умовах її ліцензії, повинен розуміти, що в майбутньому будь-хто може використати ці файли, навіть з комерційною метою. Але при використанні матеріалів з Вікіпедії посилання на ресурс обов'язкове.

Існує думка, що Вікіпедія залишиться навіть тоді, коли не буде Інтернету. Вона знайде інше втілення. Адже один із головних механізмів Вікіпедії — колективне створення знань. Її логотипом є пазл. Кожна людина може додати свою інформацію. І картина буде ціліснішою. За найпесимістичнішими прогнозами цей проект існуватиме принаймні 500 років!

Записав **Євген БУКЕТ**,
фото автора

КОЛОРАДСЬКІ ЖУКИ ДЕРЖАВНОЇ МОВИ

Олексій ПОЛОСІН

Держава існує доти, доки в неї є кордони, влада й мова. Втрата кордонів або влади, а ще гірше — втрата обох чинників, робить державу віртуальною, не існуючою. Мова корінних мешканців держави існує доти, доки її знає і вживає хоч би одна людина на землі. Щотижня у світі назавжди зникає дві мови. Так колись зникли арамейська та давньогрецька — мови оригіналу Святого Письма (Біблії). Навіть штучне підтримання існування мови (як це діється з латиною) не зберігає її. Медичні працівники, які вивчали цю мову, не послуговувались нею у своєму побуті. Ось Ви, читачу, чули мелодію латинської мови? Я передбачаю, що не чули. А чому? А тому, що це одна з мертвих мов.

Мова — це не бринза, яка легко псувалася б, якби в ній не було солі — природного консерванту. Мова — це живий організм, тому має всі стадії: народження, розвитку, час розквіту, час занепаду через певні умови:

— зменшення вживання мови у ЗМІ через засилля іншої мови;

— засилля в ній **запозичень** з інших мов;

— засмічення **суржиками** та **кальками** з відповідників у інших мовах.

Прикладами **запозичення** може бути те, що замість “Добре” ми чуємо “Окей!”, замість “Дякую!” чуємо “Сенкью!” або “Данке шон!”, замість “Пробачте!” чуємо “Айм соррі!”, замість “Доброго дня” або “До побачення!” чуємо “Салют!” А “Шерше ля фам!” (по суті — шукайте жінку) стало нашим рідним, як і безсоромні (демонстративно показні) цілування де завгодно. А виникають ці запозичення через брак культури вживання кожної з мов, якими володіє людина. Через лінгвістичний відповідник у тій

мові, якою вона спілкується, слово з іншої мови, яким вона хоче точніше висловити думку. Молодь з іншомовних слів творить свій сленг, аби здаватися більш обізнаною та “крутою”. На кого покладаємо надію на розквіт мови? Це — діти, школярі, студенти. Ми, дорослі, винні в тому, що любов до маминої ласки, до батьківського роду, до рідного дому та рідної пісні не злилися воедино з рідним словом.

Вітчизняними продуктами людина не лише харчується, а й лікується. Відповідно і материнська мова вкрай потрібна українцю у радості й горі. Що тримає українців, які мусять доживати вік на чужині? Рідна мова. На концертах Квітки Цісик і під час виступів українськомовних артистів люди старшого віку плакали, відчуваючи енергетику рідної мови. Задумайтесь, українці: маємо ж щастя жити в Україні, купатися і кохатися в мелодії рідної мови!

Суржики та калька — це “колорадські жуки” мови. Вони так само небезпечні для мови, як і реальні жуки для росту звичайної картоплі.

Суржик — штучне змішування лексики різних мов у писемному та усному мовленні.

Калька — утворення слів без урахування законів мови, якою здійснюється переклад.

Як вам подобаються такі вислови:

— Я звякну тобі **нашот** зустрічі.

— **Поможіть** раді Христа!

— А про те, щоб **переписуватись**...

— **Диву даєшся**.

— **Росте не по днях, а по часах**. Правильно:

— Я зателефоную тобі щодо нашої майбутньої зустрічі.

— Допоможіть мені заради Христа!

— А про те, щоб листуватись...

— Диво та й годі!
— Росте, як із води. Росте, як качка на воді.

Якось я їхав електричкою. Поруч зі мною сиділи і перемовлялись дівчина-студентка та її бабця. Я, перепросивши, звернувся до дівчини українською і був здивований її володінням мовою. Це була мова майбутнього українського філолога: вишукана і мелодійна. На моє питання: Чому Ви розмовляли покручами? Відповіла:

— У нашому селі літературної, як Ви кажете — вишуканої мови просто не розуміють.

— То чому ж Ви не подасте приклад?

— А чи варто? Я ж не зміню мову всього села...

На щастя, дівчина сприйняла мою думку про те, що вона повинна дотримуватися певного стандарту і розмовляти добірною літературною мовою.

У моєї мами на картопляних грядках не було жодного бур'яну: вона не лінувалася щоденно до схід сонця виривати траву, яка тільки намагалася рости. Так і в мові. Слідкуйте за своєю мовою. Допомогайте іншим віднаходити потрібні відповідники з української, але робіть це з любов'ю.

Я — громадянин України, мій тато — етнічний росіянин, а мама — українка. Закликаю всіх, насамперед етнічних українців, любити, берегти рідну мову, повсякчас послуговуватися нею.

Коли до мене звертаються українською, я намагаюся контролювати свою вимову, аби самому не стати розсіювачем “колорадських жуків”.

Коли кожен із нас, громадян України, незалежно від етнічного походження, відчуватиме себе частиною талановитого і милосердного українського народу, частиною української культури, то й сам стане носієм української мови.

Представник Книги рекордів України в західному регіоні, заслужений діяч мистецтв України Віталій Іваницький та автор ідеї проекту Олександр Шустерук: “Є диплом, — отже, є рекорд!”

ПІСЕННОМУ РОДУ НЕМА ПЕРЕВОДУ

Євген ЦИМБАЛЮК,
Рівненська обл.

“Книга рекордів України” офіційно поповнилася ще одним досягненням — найбільшим письмовим пошануванням української пісні. Автором цього проекту став відомий журналіст з міста Острога Олександр Шустерук, на рахунку якого уже є два новаторські проекти, що увійшли до “Книги рекордів України”. Це створення найбільшого герба України з монет та написання найбільшого автографа.

На теренах Національного університету “Острозька академія”, де нинішній рік проголоше-

но роком української пісні, в рамках культурно-спортивного свята “Рекреація” спудей, викладачі, гості свята висловили щирі любов до рідної пісні крилатими фразами, малюнками на близько 4 тисячах аркушів паперу, які склали до купи, створивши суцільний ланцюг завдовжки 1155 метрів.

У встановленні рекорду взяло участь 770 осіб, з-поміж котрих — два Герої України — ректор Острозької академії Ігор Пасічник та народна артистка України Ніна Матвієнко. Представник Книги рекордів України в західному регіоні, заслужений діяч мистецтв України Віталій Іваницький вручив два дипломи “Книги рекордів України” — Олександрові Шустеруку як автору ідеї та Острозькій академії як організатору встановлення рекорду.

ВІД БІОТУАЛЕТУ ДО МЕНТАЛІТЕТУ

Лариса МОРОЗ

“Війни” сусідські, а також і внутрішньосімейні показував ще І. Нечуй-Левицький. Проблема ця складна (її існує не лише в житті українців), причини виникнення різноманітні — від особливостей (чи й хвороб) психіки окремих осіб до соціально-політичних обставин. Тож і в нашого класика за позірно комедійними ситуаціями, стилістичними фігурами приховано глибокий драматизм усього зображеного. Тож сум не лише через марноту й часто-густо дріб'язковість повсякденності, а й через людську недосконалість.

Телевізійне шоу “Сусідські війни” не рецензуватиму, бо не дивлюся його. Натомість із задоволенням дивилася пародію у “Великій різниці” (хоча мені й заважає сама назва, скопійована (а не перекладена) з російського “Большая разница”, адже українське “різниця”, якщо не помиляюся, означає місце, де забивають худобу, тобто є синонімом до слова “бійня”).

ВІД ЗАМІНИ СУДДІ РЕЗУЛЬТАТ НЕ МІНЯЄТЬСЯ

Ганна ВАСИЛЕНКО

Нещодавно у Луганському окружному адміністративному суді розглядалася справа щодо позову голови Луганської обласної організації УНП Валентина Ткалича до Луганської обласної ради про визнання не чинним рішення останньої про надання російській мові особливого статусу на теренах Луганщини.

Це було друге засідання (перше вела суддя В. Солоніченко, друге — суддя К. Петросян). Пов-

не знання державної мови не залишало шансів на справедливість. І це питання — *бути чи не бути українській мові* — розглядають в Луганській області? Жодного клопотання позивача не було задоволено, проте всі клопотання представника облради задовольнялися по-стахановськи.

Наприкінці позивач побажав судді Петросян, аби на її історичній Батьківщині вірменам не довелося “Ес кес сірумем кес!” проголошувати російською “Я тебя люблю!”.

Світлана ОРЕЛ,
Кіровоград

...Олена народилася на Закарпатті, коли її батько, Микола Скоробрух, у середині 1970-х працював там техніком-інженером у складі льотного екіпажу. Але росла і вчилася дівчина вже в Кіровограді. Сюди ж повернулася з чоловіком-азербайджанцем. Тут народилася в них донечка Настуня, але сімейне життя не склалося, і через три роки подружжя розлучилося. Крім доньки залишилися в Олені ще й доволі незвичне для українців прізвище — Сулейменова. Колишній чоловік десь зник, тож Олена не отримувала жодної матеріальної підтримки на дитину. В Україні ситуація з роботою і тоді, і зараз не з найкращих, тож жінка змушена була податися на заробітки до Москви.

Спершу справи йшли непогано. Влаштувалася реалізатором, із часом стала власницею двох точок з продажу галантерейного дріб'язку. Звісно, про те, аби придбати житло в Москві, не йшлося, але на прожиття зареєстрованого вистачало. По її “бізнесу” дуже вдарило закриття Черкізовського ринку, де працювала. Втратила значну частину власності. А тут ще й чергова криза,

«БАГАТО ВАС ТУТ ТАКИХ ХОДИТЬ...»

Так бездушно кинули співробітники Генконсульства України в Москві наших землякам-українцям у відповідь на прохання допомоги у великому горі, яке спіткало їхню родину.

тож фактично довелося починати ледь не з нуля. Але Олена мала сильний характер, а до роботи їй було не звикати — залишалася оптимісткою. Останнього разу, коли приїздила до батьків у Кіровоград, почувалася впевнено, забрала з собою до Москви донечку Настю, якій уже виповнилося 13 і яка досі жила з бабусяю.

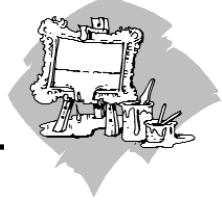
Не минуло й місяця, як родину (в Олені двоє старших братів — Сергій та Віталій) приголомшила звістка: їхню доньку й сестру вбито.

Мати й старший брат одразу виїхали до Москви. Тамтешня міліція відкрила кримінальну справу за фактом вбивства. Розглядалися якісь малоімовірні версії вбивства — нібито це справа рук то чеченців, то афганців, дійшло до того, що Олена сама ледь не шахідка(!). Недолугих слідчих збиває з пантелику її неросійське прізвище у паспорті. Хоча рідні стверджують, що жодного стосунку до мусульманства Олена не мала і мати не могла. Наскільки “ефективно” триває розслідуван-

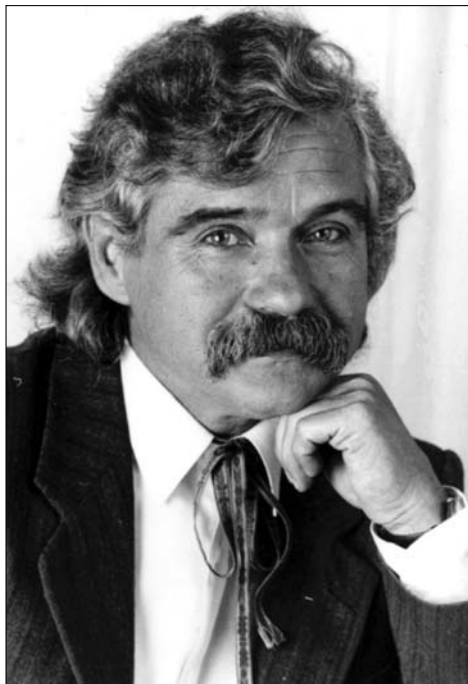
ня, свідчить те, що сусідів Олени працівники Кузьмінського міжрайонного слідчого відділу опитали тільки після настійної вимоги матері загиблї. І те, що повідомили рідним: акт експертизи тіла буде готовий аж через півтора місяці!

Тут своє слово мало б сказати українське Генконсульство, адже Олена — громадянка України і своє громадянство ніколи не змінювала. Туди й звернулися Скоробрухи. Ледь дочекались прийому у заступника консула, аж той “убив” їх уже згаданою фразою. Боже мій! Невже ситим і задоволеним власним життям так званим нашим дипломатам так важко бути співчутливим до чужого горя чи бути просто людьми (навіть не маючи можливості допомогти співвітчизникам згідно з посадовими обов'язками чимось конкретним).

Скажіть, чи можливе таке ганебне, принизливе ставлення до простої людини, до власного народу, як у нас в Україні, в іншій державі світу?

“Кожна із цих реліквій має не лише високу художню чи пізнавальну цінність, а й дозволяє побачити неспотворену минувшину і краще зрозуміти сьогодення”.

Володимир Яцюк

Ігор ЛІХОВИЙ,
куратор виставки

У світі музеїв усі види діяльності колекціонера, науковця та митця перебувають у постійній творчій взаємодії. При цьому важливо не тільки відшукати і дослідити той чи той колекційний предмет, віднайти належне місце з-поміж уже відомих артефактів, а й ввести його в науковий обіг — оприлюднити цей раритет в експозиціях чи на виставках, донести “озвучений” текстом візуальний образ пам’ятки до широкого загалу через друковані та електронні ЗМІ.

Автори багатьох видань з історії літературних процесів в Україні, мистецтвознавства та краєзнавчих досліджень завдячують своєю популярністю і В. Яцюку. Він люб’язно надає ексклюзивний ілюстративний матеріал, дібраний системно і вдумливо. Це зайвий раз засвідчує ще одну грань його творчої особистості.

Список літературних джерел, для ілюстрування яких Володимир Макарович щедро надає свої матеріали лише для цієї виставки, сягає сотні найменувань і свідчить про наукову ерудицію дослідника, глибину опрацювання теми та новаторський підхід до її розкриття.

Яцюк нині добре знааний насамперед як дослідник і збирач візуальної шевченкіани. Його колекція старих шевченківських поштових карток найбільша з усіх відомих і сягає далеко за тисячу найменувань. Особлива цінність збірки полягає в оригінальному підході дослідника до вивчення взаємозв’язків між окремими історичними персоналіями, подіями чи явищами, мистецькими та літературними творами, інформацією про які містяться ці невеличкі аркуші. Вони фахово об’єднані в цілісну колекцію, дають можливість збагнути глибину суті об’єкта дослідження та розширити дослідження актуальних тем багатьох галузей науки.

У процесі формування збірки листівкам неодноразово були присвячені окремі виставки в музеях Києва, Львова і Канева, які завдяки оригінальним концепціям і своєму пізнавальному ефекту мали особливий успіх у численних відвідувачів. А вагомих результатів цих багаторічних пошукових і наукових зусиль колекціонера і дослідника стало щедро ілюстроване фундаментальне дослідження “Шевченківська листівка як пам’ятка історії та культури 1890—1940”, яке побачило світ 2004 року в київському видавництві “Криниця”. Друге, доповнене видання цієї книжки, з’явилося у тому ж видавництві 2008 року й також мало успіх серед шанувальників старовини та дослідників історії України.

Таїна Шевченкового генія вабила Володимира ще змолоду, але цілеспрямовано збирати шевченкіану він почав три десятиліття тому. Спочатку предметом зацікавлення дослідника стали медалі, жетони та значки — ці вишукані мініатюри ужиткового мистецтва, які несуть у собі багато цікавих художніх рішень і пізнавальної інформації про світ, що оточує нас. Проте на той час навіть музейники до цих об’єктів колекціонування здебільшого ставились як до “дрібноти”, вартої уваги хіба що аматорів-початківців. А дві невеликі описового характеру статті в “Шевченківському словнику”, присвячені

ЖИВА КОЛЕКЦІЯ ВОЛОДИМИРА ЯЦЮКА

У популярному енциклопедичному довіднику “Художники України” Володимира ЯЦЮКА представлено як “мистецтвознавця, поета, колекціонера”. Задля повноти образу до цих означень варто додати ще й “музейник”, оскільки саме в царині музейної діяльності він виявив себе як глибокий дослідник та яскравий популяризатор української національної спадщини. Тому його внесок у вітчизняну музейно-виставкову справу заслуговує окремого та ґрунтовного дослідження.

медалям і значкам, рясніли неточностями й помилками. Шевченколюб Яцюка зачепив за живе і той факт, що перша персоналія “Медалі на честь О. С. Пушкіна” окремим виданням з’явилася друком ще 1901 року, попри те, що шевченківські пам’ятки набагато численніші та різноманітніші, а історія чи не кожної з них вражає драматизмом, а то і трагізмом долі їхніх творців та власників. Відтоді, заповзятю збираючи старий і новий фалеристичний матеріал, колекціонер супроводжував цей процес глибоким і різнобічним науковим опрацюванням і публікаціями численних та оригінальних розвідок. Раритетні предмети з його збірки 1997 року з незмінним успіхом експонувались у музеях Львова і Канева, що стало новим поштовхом до музейного колекціонування та сприяло популяризації цієї тематики серед аматорів. Нині на свого видавця очікує підготовлене до друку ґрунтовне дослідження збірки із понад тисячі шевченківських знаків, жетонів, медалей, плакеток і близьких до них творів малої пластики, що має за мету відкрити цілий пласт інформації щодо присутності образу Шевченка в ужитковому мистецтві українців на батьківщині і на чужині.

На виставці “Тарас Шевченко: мозаїка цілості” усі види колекційних матеріалів скомпоновано за гнучким і не позбавленим асоціативності тематико-хронологічним принципом. Як візуальні свідчення про пам’ятні події 1861 року, на початку експозиції представлено старовинну репродукцію посмертної маски Шевченка та оригінальний образ поета, “оживлений” творчою уявою митця Василя Масютіна, створений за репродукцією 1936 року в Берліні до 75-літніх роковин його смерті.

“Останній шлях Кобзаря” — меморіальну дорогу, по якій у травні 1861 року перевезли домовину з тілом Тараса Шевченка в Україну, унаочнено виставленими фотографіями листівками початку ХХ ст. із зображеннями російських і українських міст, що зустрічали улюбленого поета в його посмертній подорожі, а також унікальними фотопортретами організатора переповнення Михайла Лазаревського та молодших Шевченкових приятелів Григорія Честахівського й Олександра Лазаревського, що супроводжували траурну процесію із Петербурга до Канева.

Щойно минуло 120 років від часу заснування жорстоко переслідуваного царизмом та тривалий час замовчуваного більшовицькою владою Братства тарасівців — таємного товариства української молоді. Натхненне Шевченковими заповідями, воно активно діяло в Наддніпрянській Україні на межі ХІХ—ХХ ст. Про його утворення урочисто проголосила на Тарасовій могилі 8 червня 1891 року група національно свідомих студентів, які працювали у статистично-етнографічній експедиції на Полтавщині під керівництвом

Олександра Русова. У програмі товариства визначальною була культурно-просвітницька робота, але його діяльність опиралась на “геній апостола слова” й утверджувала ідею політичної самостійності України. І чи не вперше так персоніфіковано, широко й розмаїто історію тарасівців висвітлено в окремому розділі цієї виставки. Лише тут так повно представлено галерею репродукованих раритетних портретів засновників та учасників Братства: Віталія Боровика та Івана Липи, Мусія Кононенка, Михайла Коцюбинського, Володимира Самійленка. Небайдужого відвідувача виставки зацікавлять оригінали автографів у книжках і тексти, написані Іваном Липою та його сином Юрієм, Миколою Вороним, Борисом Грінченком, Михайлом Коцюбинським, а також поштова картка, адресо-

на Куліша, Олександра Лазаревського.

Через видання, портрети авторів, різні інскрипти представлено доробок найвідоміших біографів та інтерпретаторів творчості Тараса Шевченка кінця ХІХ—першої половини ХХ ст. — Михайла Чалого, Олександра Кониського, Павла Зайцева, Олексі Новицького, Степана Смаль-Стоцького, а також бібліографів, які заклали підвалини наукового шевченкознавства: Михайла Комарова, Володимира Дорошенка, Миколи Яшека, Юрія Меженка, Федора Сарани.

Серед цьогорічних пам’ятних дат — 85-річчя трагічної загибелі Голови Директорії та Головного отамана Армії УНР Симона Петлюри, за активної участі якого вперше на державному рівні територію Тарасової гори із Шевченковою могилою держава взяла під опіку. На виставці акцентовано подано рідкісні матеріали, що означають тему “Тарас Шевченко в рецепції Симона Петлюри”.

Завершує виставку музично-пісенний розділ — реквієм “Наша дума, наша пісня”, в якому зосереджено автентичні світліни легендарних кобзарів і лірників: Остапа Вересая, Івана Кучугури-Кучеренка, Терентія Пар-

Фото Олеса Дмитренка

Фрагмент виставки, де представлено прижиттєві видання поезій Тараса Шевченка

вана тарасівцю Євгену Тимченку, з власноручними підписами Володимира Гнатюка, Івана Франка та інших членів НТШ. Ціла добірка матеріалів присвячена одному із найдіяльніших та найяскравіших братчиків — творцеві концепції інтегрального націоналізму Миколі Міхновському та їхньому ідейному послідовнику Дмитрію Донцову.

Почесне місце на виставці відведене експонатам, що висвітлюють подвижницьку та благодійну діяльність найвидатнішого поціновувача й збирача шевченкіани Василя Тарновського (молодшого). Особливо важливим є фрагмент виставки, де представлено прижиттєві видання поезій Тараса Шевченка, а також твори інших авторів, які належали до лектури поета. З-поміж презентованих — рукописи та книжки з автографами Шевченкових друзів: Ганни Барвінок, Марка Вовчка, Миколи Костомарова, Пантелеймо-

хоменка, Гната Хоткевича, Василя Шевченка; антикварні видання нот і портрети найталановитішого й найбільш суголосного Шевченкові поезії глибоко національного композитора Миколи Лисенка; рукописні, друковані й іконографічні матеріали, дотичні до шевченкіани, Кирила Стеценка, Григорія Кошиця та інших творців української музичної культури.

В експозиції, яка стала також і своєрідним творчим звітом до 65-річчя шевченкознавця Володимира Яцюка, представлено із десятик власних авторських книг, присвячених осягненню українського генія, його місця і ролі у формуванні національної культури та самосвідомості.

Виконаний 1858 року Тарасом Шевченком за картиною Рембрандта офорт “Притча про виноградаря”, першодруки поезій, автентичні автографи друзів і послідовників, антикварні книги — аналоги рідкісних видань із його книгозбірні. Серед них — прижиттєві літографії відвідуваних ним місць, унікальні світліни, поштівки й пластичні карби поетової слави. Усе це, об’єднане в одну виставку, відкриває нові обшари перед дослідниками минувшини рідного краю, дає можливість вдумливому сучаснику осмислити феномен Шевченка, повніше осягнути його уже понад півторастолітню присутність в українському світі. Адже кожна із цих реліквій має не лише високу художню чи пізнавальну цінність, а й захопливу власну історію побутування, так звану легенду, у якій подібно до того, як у краплині морської води відображається море, так і в цих предметах — сьогоднішній приватної збірки, а завтра, — можливо, — частини колекції одного із національних музеїв країни, можна буде побачити неспотворену минувшину і краще зрозуміти сьогодення.

Отож раритети, зібрані Володимиром Яцюком і виставлені в Національному музеї Тараса Шевченка, є гідним пошанівком пам’яті Великого Кобзаря в рік відзначення 150-х роковин від часу його смерті й повернення додому — поховання “на Вкраїні милій”, на заповідній Чернечій горі.

Фото Олеса Дмитренка

ГАЛАНТ І ЙОГО ТАЛАНТ

Скажу відверто — на інтерв'ю йшла з неабияким трепетом, очікуючи справжнього дива і казки, в яку вірю з дитинства... Колекція меблів “Українські візерунки” дизайнера Ярослава ГАЛАНТА викликала просто тайфун емоцій ще під час перегляду в Інтернеті, які просто не могла вгамувати. “Вишивка на камені. Хіба таке може бути?!” — бунтували думки (десь на 10 позначці за шкалою Ріхтера) доти, доки цю красу побачила на власні очі й навіть торкнулася... Даруйте, дорогі читачі, але емоційний вибух гарантовано, хоча намагалася триматися спокійно...

— **Ярославе, у Вас медична й економічна освіта. А звідки такий потяг до дизайну?**

— Напевно, найбільше щастя для людини — знайти своє призначення. Хоч би чим я займався, завжди повертався до дизайнерської справи й архітектури. За медичною освітою я фельдшер. І в тій лікарні, де працював, розпочався ремонт, яким я керував. Згодом здобув вищу економічну освіту. Це були 90-ті роки. Тоді банківська сфера тільки починала розвиватися. І я пішов працювати в один комерційний банк, який розпочав будівництво. Від початку до кінця керманічем будівничої справи був я. Партнери, які працювали разом зі мною, попросили, щоб я зробив ремонт і в їхніх квартирах, а потім співпрацював з офісами... І закрутилося. А згодом зрозумів, що та насолода, яку отримую від дизайнерської роботи, — це справжнє щастя, духовна рівновага, спокій. Мене у роботі підтримує мама, і батькова оцінка важлива. Дуже вдячний батькам за ту внутрішню свободу, яку вони в мені виховали. Я такий щасливий, що нині можу самореалізуватися, отримувати задоволення від життя... Одне слово, дякую долі за те, куди вона мене провадить...

— **Дизайнерська справа — це...**

— Своєрідна призма, крізь яку дивлюся на світ, життя і на все, що нас оточує. Це насамперед. Річ у тім, що вигадувати і створювати речі — процес, який мене захоплює! Словами не передати. Працюючи над проектом колекції меблів “Українські візерунки”, я два тижні не відходив від комп'ютера. І той емоційний внутрішній стан, у якому перебувавеш при цьому, — найбільша насолода.

Є дві стадії дизайну: перший — коли разом із замовником створюєш інтер'єр, екстер'єр, квартиру, будинок, офіс... Тут дуже важливо, щоб ваші думки збігалися, все має бути в унісон. А коли створюєш предмети самостійно, це твій внутрішній світ, який переносиш на папір, а потім на предмет. Ці речі — моє єство, це те, з чого складаюся я.

— **Одесит, який цікавиться споконвічно українським, — це така рідкість. Ваші роботи промовляють глибоким знанням національної культури...**

— Україну у світі знають завдяки Бубці, Шевченку, братам Кличкам, Руслані. Але той неймовірний спадок, який залишили наші предки, і культура цієї країни настільки глибокі, що можна черпати й черпати... Ось згадую, що мене надихнуло... Два роки тому подорожував на мотоциклі Західною Україною. Зупинявся жити в будинках місцевих мешканців, вони неймовірно гостинні. Я настільки вражений їхнім внутрішнім світом, піснями, рукоділлям...

Мені так прикро, що наші молоді дизайнери беруть за взірць закордон. Це неправильно. Ви

тільки погляньте, яка багатогранна культура вишивки, глибока пісенна культура наших пращурів! Це просто потрібно дбайливо брати, трішки модернізуючи, і показувати людям.

Наступного року важлива подія для нашої країни — “Євро-2012”. До нас приїдуть дуже багато туристів. А з яким настроєм від нас поїдуть?! Наше сучасне покоління не робить внеску, ми уміємо копіювати, але створювати унікальне, на жаль, навіть не намагаємося. Моя колекція “Українські візерунки” — спроба показати неоціненний спадок українців.

— **Вишиті картини, мапи, навіть гусяче яйце — то вже не дивина. А ось вишивка на кам'яних столах, полицях для книжок, навіть на ванній — справді неочікувано. Чому Ви обрали такий “сміливий” матеріал?**

— Коріан — ідеальний матеріал для вишивки. Це штучний камінь американської компанії “DuPont”. Композитний матеріал, який має унікальні властивості. Він надзвичайно твердий, але під дією температури легко набуває будь-яких форм за заданою матрицею. Він легко полірується, шліфується, не вбирає нічого в себе. Найпримітивніше його використання — стільниці для кухонь. Його характеристики говорять самі за себе. Чому вишивка на камені? Це цілком нормально для мене — взяти камінь і на ньому вишити.

— **Що найважче у Вашій роботі?**

— Проект і справді дуже важкий. Найбільший клопіт — вишивка. Камінь легкий в обробці і виготовленні, тож проблем із виготовленням форми не було. Сама вишивка — це вже інша справа. 20 осіб вишивали місяць. Річ у тім, що коли працюєш із тканиною, то бачиш виворот, а тут, вишиваючи на камені, постійно бігаєш з одно-

го боку на інший, дивишся, який воно має вигляд... Справді, процес нелегкий.

Отвори у камені я запрограмував на комп'ютері. І спеціальним станком, який обробляє цей камінь, їх зробили. Це також тривалий процес. Після чого ми вишивали. Загалом уся колекція має 125 000 отворів і використано для вишивки близько 35 кілометрів канату.

Коли ми вишили горизонтальні книжкові полиці, то побачили неймовірний ефект. Книжки, які ви ставите, не падають, вони фіксовані завдяки вишивці в будь-якому місці. Це справді унікально.

— **А нитка? Наскільки вона практична у використанні? Це ж усе-таки меблі...**

— Це синтетична нитка зі стовідсоткового поліестеру, яка не тягнеться, не брудниться, не вицвітає, не вбирає нічого, а за технічними характеристиками може використовуватися будь-де.

— **І орнамент, і червоно-чорні кольори візерунків Ваших робіт характерні для вишивки Центральної України. А може, у майбутньому варто зануритися у справжнє різнобарв'я кольорів і орнаментів?**

— Я перечитав усі книжки про історію українських візерунків і мене вразило те, що тема української вишивки насправді безкінечна. Ті рушники, які є в музеях, просто вражають. У колекції “Українські візерунки” ми використали геометричні й рослинні малюнки. За кожною вишивкою криються цікаві обереги, кожен із малюнків глибоко символічний, і він оберігає людину, яка володіє ними. У цій колекції, приміром, на столі рослинний малюнок. А на боковинах — геометричний. Кольори — чорний і червоний — доволі прості, але наступна колекція, яку я збираюся робити, буде у стилі гуцульської вишивки.

А вишивка Гуцульщини яскрава, неперевершена у розмаїтті своїх кольорів.

— **Очікували, що потрапите до Книги рекордів України?**

— Ні, звичайно. Ми дуже вдячні Національному реєстру рекордів України за те, що звернув увагу на нашу колекцію. Спеціалісти приїхали на презентацію вже доволі підготовленими і протягом 5 годин рахували отвори і за допомогою математичних формул вираховували, скільки канатів ми витратили. Вони доклали неабияких зусиль, щоб правильно зафіксувати цей рекорд і видати нам сертифікат.

— **Такий проект мав би викликати неабиякий резонанс і у нас, і за кордоном...**

— Я дуже пишаюся цим проектом. Ми уперше презентували його у березні на виставці в Києві. Дуже цікаво було, що абсолютно всі люди, а особливо відвідувачі виставки із Західної України, підходили і тиснули руку. І це все від душі. До мене підійшов чоловік і сказав: “Я із Львівщини. Моя дружина все життя займається вишивкою. Хочу просто потиснути Вашу руку”.

Нині ми ведемо переговори з одним готелем, щоб його повністю умеблювати у національному стилі. У нашій колекції багато предметів — і ліжка, і ресепшени, і пуфики, лавки, столики. Майже

всі предмети інтер'єру виконано у цьому стилі. Дуже зацікавилася цією колекцією українська діаспора в Канаді.

— **Чи маєте бажання співпрацювати з іншими дизайнерами?**

— Нещодавно мені на сайт надійшов цікавий лист із Західної України від чоловіка, який висловив бажання приїхати до Києва, щоб попрацювати разом над створенням гуцульської вишивки. Річ у тім, що він знавєць гуцульської культури, і запропонував свою допомогу у створенні цієї колекції.

— **Прихильники сакрального українського мистецтва зазвичай вороже сприймають усілякі модернізації. Як Ви ставитеся до критики?**

— Мені інколи важко чути критичну оцінку. Але так чи інакше до критики інколи треба дослухатися...

— **Плануєте влаштувати майстер-класи вишивки на камені?**

— Можливо. Тими знаннями, які маю, радо поділюся з усіма, кому це справді цікаво.

Той погляд, який є у молодого покоління, вартий неабиякої уваги. Мені хочеться, щоб ВНЗ, які випускають молодих спеціалістів, все-таки зрозуміли, що їм потрібно давати набагато більше інформації і прищеплювати любов до свого, рідного. Нині вишивка дещо втратила в популярності. А чому? Бо ми занедбали, не вдосконалювали і не розвивали її.

— **Як на мене, цікаво було б і музей створити...**

— У нас були перемовини із представниками закордонних музеїв, щоб мати змогу представити на широкий огляд колекцію “Українські візерунки” в музеях сучасного мистецтва Європи. Гадаю, що все-таки це втілимо у життя.

— **Справжній художник — великий мрійник. А яка Ваша найзаповітніша дизайнерська мрія?**

— Маю одну мрію... Ось, наприклад, перше, що бачить людина, коли прилітає в чужу країну, — аеропорт. Це перші його думки, враження. Аеропорти у всіх країнах, як на мене, однакові. А хотілося б оформити наш у національному стилі, щоб люди, які прилітають в Україну, запам'ятали це назавжди.

— **Дякую за незабутню розмову!**

Спілкувалася
Уляна ВОЛКОВСЬКА

КІНО І ТЕЛЕБАЧЕННЯ ЧИ ТРОЯНСЬКИЙ КІНЬ?

Леонід МУЖУК

ІГРИ МЕФІСТОФЕЛЯ

Гадаєте, це специфічно “по-українськи” прокладають тернисту дорогу до громадянського суспільства? Цим досягається один ефект: українці самі глумляться над собою, національною правдою, самі заперечують мовну ознаку як запоруку свого прозріння та основу національної ідентифікації. Ми самі затоптуємо національні ідеали, прагнучи переоцінити недалеко советське минуле за критеріями, які “підкидає” нам Росія. Антиукраїнські технології публічно шліфуються телеканалами у їхній щоденній програмній діяльності, спрямованій на інформаційне притуплення суспільної свідомості. Інформаційна війна давно триває в Україні, яку нині дедалі інтенсивніше захочують власники телеканалів й більше того — навіть рекламують як нібито обов’язкову цивілізаційну базу для формування позитивного іміджу нашого телебачення. І все це нахабно подають як ділову основу для набуття нами європейського інформаційного стилю. Мовляв, без такої “свободи слова” немає українцям жодної дороги в Європу. По суті, за допомогою каскадних маніпулятивних методик телемагнати прагнуть будь-що досягти старого советського ефекту — забезпечити загальне збайдужіння нації до своїх істинних інтересів.

ТРЕТІЙ РІВЕНЬ РОС-УКРТЕЛЕЕКСПАНСІЇ

Хоч як це гірко, але визнаємо: він забезпечується за допомогою самих українців. Точніше, тих вітчизняних кінематографічних утворень, які тепер інтенсивно знімають для нібито вільного кіноринку і нібито національне (українське?) кіно. Ідеться про так зване місцеве кіновиробництво на замовлення Росії.

Наш кінематографічний потенціал, хоч і вкрай розорений, але його недобитки інтенсивно використовують московські продюсери, реалізуючи в Україні московські політичні задуми. Тематика різноманітна — від історичної, побутової до так званої “мильної”. Часто-густо дуже примітивна. Але завжди сумнівна з огляду на імперське минуле і далеке, і близьке. Вся обслуга проєкту — українська. Дехто називає такий продукт колоніальним. Його створюють за російським сценарієм і, як правило, російським режисером та з російськими акторами у головних ролях. Українці, як правило, для масовки. Звісно ж, мова — російська. Інколи у цих творах лунає ганебний суржик, яким змушують користуватися українських акторів, залучених до масових сцен. Це — для “пушого осмеянія хахлов”.

Ці фільми, ясна річ, показують в Україні. Який їхній статус? Нікого це не цікавить. За формальними ознаками — “вироблено в Україні”. Дехто навіть домагається, щоб їх зарахували до українських. Оскільки нічого українського там не знаходять, то шляхетно називають **національними**.

Загадкова національна ознака таких фільмів розшифровується в національному ефірі субтитрами

Скандальні телевізійні протистояння між українськими політиками по п’ятницях та понеділках давно не дають українцям спати. Нація відстежує головні українські телевізії, нібито боячись прогавити історичний момент остаточного розколу України. Багатьом невтямки, що “видовище” на екранах — це провокаційне моделювання конфліктної тематики, яка в київській студії зіштовхує лобами наших недолугих політиків. Але навіщо до телевізійної кориди залучати народ? Найчастіше — зі Львова і Донецька. На полюсах національного протистояння киплять майданні натовпи. Спілкуючись через супутникові включення, агресивно йдуть у нав’язаній їм інформаційній війні, як кажуть, стіна на стіну, розпалюючи не тільки між собою взаємознищуючу ворожнечу, а й стимулюють її між тими частинами України, яку провокатори поділили на “Схід” і “Захід”.

внизу кадру: комп’ютерний переклад діалогів українською мовою супроводжує їхній показ. Бо так вимагає Національна рада України з питань телебачення і радіомовлення. Мовляв, вона захищає на державному рівні національну гідність українців. Щоправда, субтитри не на жарт драгують українських глядачів. Немає в Україні, гадаю, жодної душі, якій би сподобався “механічний” переклад діалогів, де смислової плутанини більше, ніж куцої думки. Тому рідко хто в ту словесну плутанину коли-небудь вчитується. У такий спосіб нібито неухильно виконують вимогу про так звану адаптацію іншомовного продукту українською. Цей глум дуже “корисний”. Насамперед фінансово. Він законно усуває необхідність виготовляти продукт українською мовою. Це не іронія. Це українське зачароване коло. І вийти з нього ніхто не хоче, а тепер уже й не може.

МОВА НА ХОДУЛЯХ

Наші актори здебільшого не мають живої української мовної практики. Тому актори, які могли б зніматися в українських фільмах, не здатні брати участь у синхронних зйомках, які тепер стали обов’язковими. Та й тонувати фільми — це великі додаткові кошти. (Тонуванням називається технологічний процес чистового озвучення діалогів, що виконується акторами у спеціальному звуковому ательє під змонтоване зображення фільму). Такий процес здорожчує виробництво фільму приблизно на чверть його собівартості. Але головна проблема не тільки у браку коштів.

Убивчим для національного кіно є незаперечний факт: акторський потенціал України нині неспроможний забезпечити рідною мовою не тільки синхронні зйомки серіалів, а й професійно (бездоганно) виконати тонування окремого фільму. У це важко повірити, але це — так! Професійно — отже, не тільки майстерно творити характер персонажа за допомогою мовного компонента, а й легко, без жодних зусиль вимовляти українські слова. Вимовляти так, щоб кожен звук відповідав українській фонетичній нормі.

Тільки з такою професійною вимогою до звучання мови фільм може стати зразком мистецтва, у даному разі — українського. А де молодь може почути живе українське слово? На якому теле- чи радіоканалі тепер можна натрапити на природне, прабатьківське мовлення?

За невеликим винятком (ще не всіх досвідчених журналістів вижили з ефіру), загальна кількість так званих національних мовників узагалі ніколи над тим не замислювалася. Бо не тільки у побуті, а й на роботі послугову-

ються винятково російською. По суті, державною мовою належним чином не опікуються на жодному каналі.

За законом про рекламу вся українська реклама повинна бути українськомовною. І як страшна помста за такий вимогливий закон кожна свідомо українська душа нині зазнає ефірного катування! Жоден рекламний блок ні на телебаченні, ні по радіо не можна тепер сприймати без роздратування: який покруч ту рекламу озвучує? Де шукають таких балакунів, які жодного українського звука не можуть вимовити? Чому дивуватися: більшість телевізійних керманічів самі не знають української, і переконані, що їм і не треба її знати.

Чи не тому день у день, всюди, з усіх частот, з усіх каналів квазіукраїнська мова агресивно бомбардує наш слух, нищить у недосвідчених мовників уявлення про правильну вимову. Саме у такий невибагливий спосіб системно впроваджують у національне мовне середовище чужі невластиві для українців фонемі. Що не слово, то мовний покруч, і то так фонетично спотворений, що навіть важко збагнути, яке значення того чи того слова.

НІХТО, КРІМ “ПРОСВІТИ”

Саме тепер, в епоху інформаційного суспільства, коли українська інформаційно-культурна сфера майже повністю підкорена агресивним чужомовним інтервентом перебуває під тотальним впливом, останнього, відбувається прискорена трансформація українських фонем, тобто нищиться основа мовної структури — природа українських звуків.

Системний процес руйнування українського мовного середовища триває багато віків, але нинішній період для української мови найнебезпечніший. Агресивній ефірній чужомовній інтервенції не чинять гідного опору українськомовні культурно-інформаційні засоби. В Україні досі нема повноцінного українського телебачення, яке виконувало б свої основні національні функції: і інформаційно-пізнавальні, і естетичні. А головне, щоб з українського телеекрану лунала українська мова, аби всі покоління нації мали можливість її чути, щоб засвоювали літературну українську вимову. Можливості українського радіо через тенденційне ліцензування частотного ресурсу не на користь українців. Вони на благо інформаційних магнатів звужені настільки, що національні програми нібито з технічних, а насправді з політичних причин майже нікому не доступні. І це тоді, коли ефективні частоти експлуатують для здійснення антиукраїнських інформаційних атак на українську суспільну свідомість та для

розповсюдження пісенних зразків чужої, здебільшого примітивної культури. З українського інформаційно-культурного простору повністю витіснили українське кіно і ніхто навіть пальцем не ворухне, аби налагодити вітчизняне виробництво фільмів. Тих стрічок, де б утверджувалася українська національна ідея. Але натомість найактивніше поширюється на наших теренах іноземний (нерідко антиукраїнський) інформаційно-культурний продукт з домінуванням чужої, російської мови.

Для будь-якої цивілізованої європейської держави достатньо навіть одного з перелічених факторів, щоб жажнутися від усвідомлення небезпеки, яка переслідує націю й економічно унеможливує її природний культурний розвиток.

Складність же нинішнього нашого становища поглиблюється ще й невидимими для українського загалу задавненими ланцюговими процесами. За руйнівною силою вони подібні до всепроникаючої радіації, що незримом вщент руйнує імунну систему людини. Власне, російськомовне формування українського суспільства починається, так би мовити, з **початкового рівня**. І цей прикрий факт, мабуть, є визначальним у деструктивній політиці Української держави щодо українського мовного статусу. Починається з коліски, над якою “аудіюняні” чужою мовою розповідають нашим дітям чужі казки. А далі — з перших усвідомлених кіносеансів дома, коли дитяча душа, прикута до чарівного світу анімації, озвученої знову-таки російською мовою, піддається естетичному впливові й на емоційному рівні засвоює чужу мову. А завершується повним добровільно-примусовим творенням наших манкуртів.

Окрім багатосерійного мультфільму Володимира Кметика “Лис Микита” за твором Івана Франка (зініціювало й забезпечило його екранізацію Всеукраїнське товариство “Просвіта” ім. Тараса Шевченка), українським дітям більше ніхто нічого помітного не запропонував українською мовою за двадцять років незалежності! А колись обов’язкове дублювання українською мовою іноземних анімаційних фільмів зачало одразу після того, як було показово скасоване українськими чиновниками право українців на українськомовний варіант фільму.

ПОНЯТТЯ “УКРАЇНСЬКЕ КІНО”

Воно стосується лише радянського періоду української історії та перших п’яти-семи років після проголошення української незалежності. Нині справжнє українське кіно якби хтось і зняв, то його вчасно все-одно не покажуть. Як, наприклад, останній фільм Юрія Іллєнка “Молитва за гетьмана Мазепу”.

Хто постійно відстежує формальну участь держави у культурно-інформаційній сфері, той погодиться, що під офіційним статусом Першого національного дедалі меншає національної, тобто — української — сутності. Абсолютно непомітна вона тепер і в кіно. Власне, чи ще існує в Україні така галузь? Формальний гучний статус не врятував від творчого банкрутства ні Національну кіностудію ім. О. Довженка, ні Національну кінематику України. А Українська студія хронікально-документальних фільмів теж давно нічого не знімає. Ще складнішою нині є творча та економічна ситуація на Одеській кіностудії. Бо лише студійна земельна ділянка біля моря становить головний інтерес для її нових приватних власників. Знімати що-небудь українське не зацікавлені, натомість шукають привід, щоб якнайшвидше доруйнувати знімальні павільйони, аби на їхньому місці спорудити свої вілли.

Переорієнтація на будівельний бізнес захопила й студію “Укртелефільм”. Замість зруйнованих добротних технічних цехів там збудовано кілька житлових багатоповерхівок — і тепер намагаються продавати квартири. А колись же ця студія успішно розробляла українську тематику, наполегливо створювала українські фільми для національного телебачення. Нині вона перетворилася на примітивну орендну базу для московських продюсерів, які окупували її недоруйновані виробничі площі й за допомогою штучно здешевленого українського людського ресурсу поповнюють списки традиційних для Москви “колоніальних” творів.

ТРОЯНСЬКИЙ КІНЬ ПІВНІЧНОГО СУСІДА

У нас немає глибоких аналітичних наукових розвідок, у яких би досліджувалися художні особливості сучасного українського кіномистецтва. Бо того сучасного українського кіномистецтва тепер нема в Україні. Чому наше телебачення важко назвати нашим? Бо нема запиту з боку того так званого нашого телебачення на важливі для українського суспільства теми. А відтак українцям бракує сконсолідованого ментального уявлення про те, хто вони як нація суціль. Не знають і не можуть достеменно знати українці з чужим, неукраїнським екранним мистецтвом про те, як московська ідеологія скалічила й продовжує викорінювати національний код українства. І роль її, нинішня роль у всеохоплюючому процесі деградації української нації є жахливою. Але найприкріше те, що інформаційна колонізація, хоч і скеровується ззовні, але робиться здебільшого нашими руками.

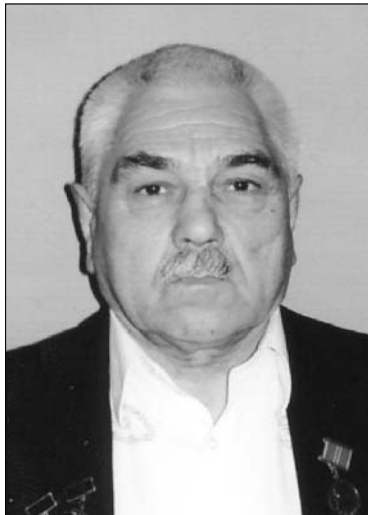
Наталія АНТОНЮК

В'ячеслав Удовиченко про-водить для мариупольських школярів уроки енергозбереження, дає їм практичні поради щодо економного використання тепла й води, пояснює порядок формування цін на енерго- та теплоносії. Природні ресурси вичерпні й майбутнє — за альтернативними носіями енергії, тому українцям варто розробляти нетрадиційні технології та пристрої. А ще він демонструє школярам власні енергозберігаючі винаходи та додає до уроків ліричну нотку: читає свої вірші.

І фізик, і лірик — усе це про 74-річного В'ячеслава Васильовича Удовиченка, який за фахом інженер-електрик і патентознавець, а за покликанням — винахідник, поет, виконавець пісень на власні тексти і музику, наставник для молодого покоління. У минулому пан В'ячеслав активно займався спортом, мав перші спортивні розряди з боксу, кульової стрільби, захоплювався підводним плаванням.

Йому належать 23 винаходи в області електротехніки, електроніки, зброї і побутової техніки. Їх мариупольський винахідник розробив за власний кошт у своїй кімнаті-майстерні.

УРОКИ ЕНЕРГОЗБЕРЕЖЕННЯ

брошура «Шкільний урок основ енергозбереження в побуті» навчає молодих українців правильно споживати теплову й електричну енергію, воду й газ.

Ми іноді не помічаємо, як залежимо від різних видів енергії та джерел її постачання. Ми звикли до постійно увімкнених комп'ютерів, телевізорів, до води з-під крана, що летить без потреби, до цілодобово увімкненого освітлення. Однак потрібно дбайливо використовувати блага цивілізації, щоб зберегти природні ресурси та суттєво зекономити на комунальних витратах.

Практичні поради щодо енергозбереження дає мариупольський винахідник В'ячеслав УДОВИЧЕНКО. Його

Серед його винаходів — електрообігрівачі стрілкових переводів, які демонструвалися на міжнародній виставці в Москві і які запровадили в себе металургійні комбінати.

Винахідник розробив дуже ефективний нагрівач повітря, здатний заощадити до 50 від-

сотків електроенергії при опаленні будинку, а ще електроплити на дві та чотири конфорки, які споживають удвічі менше електроенергії, ніж звичні побутові прилади. Також винайшов пристрій для освітлення вулиць «Ніч-день», який автоматично вмикає уве-

чері та вимикає вранці зовнішнє освітлення і чутливий до рівня освітленості вулиць. Також вигадав устілки для взуття з підігрівом до 40 градусів. Ще в його арсеналі робіт електричні кахлі для камінів і грубок, яким не потрібні дрова, нагрівач проточної води, тепловий акумулятор, регулятор температури, який не дає перегріватися електричним нагрівачам, «Вітрогенератор Удовиченка», «Прицільна планка Удовиченка до стрілової зброї» та багато іншого.

Усе це не просто макети майбутніх виробів, а справжні дослідні зразки і малі серії продукції з технічною документацією й схвальними відгуками тих, хто знайшов час ознайомитися з ними. Усі прилади працюють на свого господаря та його рідних, даючи тепло й заощаджуючи не-малі кошти.

В'ячеслав Удовиченко — володар шести дипломів переможця міських конкурсів «Енергозбереження». За сприяння розвитку винахідництва і раціоналізації в Україні та за особистий внесок у розвиток державної сис-

теми правової охорони інтелектуальної власності в Україні Державний департамент інтелектуальної власності нагородив його почесними знаками «Творець» і «Автор».

Пан В'ячеслав переможець всеукраїнських літературно-поетичних конкурсів «Струни душі» та «Вогняні барви», а також призер міських літературно-поетичних конкурсів і фестивалів. Переможець VIII Азовського міжнародного фестивалю творчості інвалідів «Повір у себе» в номінації «Автор-виконавець» за «Вальс Бердянської коси». Автор трьох технічних книжок та чотирьох літературно-поетичних збірок.

В. Удовиченко нагороджений дипломом за цикл робіт, присвячених заощадженню енергії в побуті, промисловості, житлово-комунальному господарстві та на транспорті.

Винахідник мріє про масове виробництво його енергозберігаючих пристроїв. Однак, на жаль, в Україні не зацікавлені в поширенні винаходів, які б дозволили українцям суттєво зекономити в побуті. Хоча — альтернатива традиційним дорогим енергоносіями існує. Можливо, варто підтримати мариупольського винахідника?

До нашої редакції завітала Ніна ГЕЙКО, голова Стаханівського міського об'єднання «Просвіти». Розповіла про те, як стала просвітянкою, про нелегку роботу в російськомовному регіоні, здобутки місцевих просвітян та їхні проблеми.

В УНІВЕРСИТЕТІ БУВ УКРАЇНСЬКИЙ ДУХ

Ніна Гейко родом з Харківщини, з села Сінне. А її предки — з Черкащини. «1601 року мої предки втікали від ополчення, татарського поневолення і прибули до речки Сінної, — розповідає Ніна Семенівна. — Серед них були й Шевченки. Це прізвище мого дідуся. Коли бабуся й дідусь співали українських пісень, бабуся казала: «І де вони набралися, такі гарні?» — «Та то ж наш Тарас понаписував», — відповідав дідусь. Від них уперше в дитинстві почула про Тараса Шевченка, цікаво мені було: де ж той Тарас і хто він? Можливо, справді наш далекий родич... У родині були творчі люди, зокрема мій дядько, за фахом лікар, гарно малював. З дитинства в пам'яті його триптих — картини епохи розвитку й занепаду України: до революції

У СТАХАНОВІ ПРАЦЮВАТИ НЕЛЕГКО

— на картині наше село, неначе писанка, церква, ставок, над ставком верби; друга належить до «хрущовської епохи»: розораний вигін, наша хата стоїть сиротою; на третій — нашої хати вже нема, тільки дорога, якою я ходила до школи, та береза, яку дідусь посадив на честь того, що я відмінно закінчила педучилище і вступила до педінституту».

Ніна Семенівна поклала все життя на втілення української ідеї. 53 роки тому закінчила українське відділення філологічного факультету Харківського університету. Навчалася на одному курсі з Надією Світличною, яка розповідала однокурсникам про брата.

До 80-річчя Івана Світличного в Старобільську відбулася наукова конференція, за матеріалами якої видано збірник. Там є й стаття Ніни Гейко. Вона вважає, що український дух у неї пробудився під час навчання в університеті. З їхнього курсу вийшов відомий професор, академік АН ВШ Володимир Калашник, завідувач кафедри української мови Харківського національного університету ім. В. М. Каразіна.

«За розподілом Надія Світлична поїхала в Антрацит на Луганщині, мене направили в Сабівку, — розповіла Ніна Гейко. — Коли я привезла туди своїх дітей, вони сказали: «Мабуть, політичних в'язнів засилали в кращі місця, ніж тебе на роботу». Але мені там було добре: мене любили люди, а я любила людей. Я стала директором школи, Надія Світлична в Антрациті також. Потім ми втратили зв'язок. Я про неї почула по радіо аж тоді, коли вона виїхала до Америки».

ПІД ЖОВТО-БЛАКИТНИЙ ПРАПОР СТАЛИ ПЕРЕВЕРТНІ

1989 року Ніна Гейко організувала в Стаханові, де працювала вчителькою в школі, ТУМ ім. Шевченка. Підтримали починання інженери, робітники, що симпатизують українській ідеї. Пані Ніна звернулася до вчителів, щоб приєднувалися. Педагоги відповіли, що бачили, як несправедливо вчинили з нею і не хо-

чув такої долі. «Ти вже на пенсії, а нам пенсію ще заробляти».

А історія була така. У той час дітей масово звільняли від вивчення української мови. Якоюсь до Стаханова приїхав представник Міністерства освіти. У міській адміністрації скликали збори, пані Ніні запропонували виступити як голові методоб'єднання. Вона повідомила, що в Стаханові звільнено від української мови тисячу школярів. Своїх дітей звільнила міська еліта: інспектори, лікарі, інженери, представники місцевої влади. Зміст їхніх заяв анекдотичний, наприклад: дитина їхала в авто, вдарилося головою, через травму не може займатися українською мовою. При цьому на фізкультуру, на математику ходить! Ніні Семенівні не давали закінчити виступ: мовляв, регламент. А представник Міністерства наполіг: нехай скаже все.

«І сьогодні робота просвітян у

Стаханові нелегка. Тут дуже живучі комуністичні ідеї, — розповідає Ніна Гейко. — Уся номенклатура Луганська зі Стаханова, під жовто-блакитний прапор стали перевертні, обійняли високі посади. У Стаханові лише одна українська школа з 25-ти. Її директор каже: стільки докладаємо зусиль, щоб набрати дітей, постійно з батьками працюємо. Але школа живе! Загалом у місті дітей зменшилося, тут колись було шість шахт, років 10 тому їх закрили, люди виїхали.

Коли 1990-го заснували газету «Стахановское знамя», у ній десять років була сторінка «Рідна мова», де друкували українознавчі матеріали, зокрема й мої статті про Григорія Сковороду, про Христю Алчевську, соратницю Бориса Грінченка та інші (до слова, в нас прекрасний музей Бориса Грінченка). Тепер такої можливості не маю.

Євген БУКЕТ

Ініціювало зібрання Всеукраїнське товариство «Просвіта» імені Тараса Шевченка. Про те, як демократичні сили планують відзначати ювілейну дату, розповів відповідальний секретар товариства «Просвіта» Микола Нестерчук: «У кожному населеному пункті України, де діють структурні підрозділи національно-демократичних сил, планується провести урочисті заходи: мітинги, зібрання, святкові академії. На них запросять відомих політичних і громадських діячів, які конкретними справами долучалися і долучаються до утвердження української державності. Під час проведення урочистостей передбачено покладання квітів до пам'ятників борцям за волю України, мистецькі заходи. Окрім того, кожна партія і громадська організація звернеться з окремим листом до Президента України, в якому вимагатиме проведення 24 серпня святкового параду курсантів військових

Є ще багато різних проблем. Хотілося б, щоб до «Просвіти» йшла молодь. Ходжу в школи, проводжу зустрічі з дітьми. Учні мене дуже добре сприймають. Обираю цікаві теми, наприклад «Жінки Тараса Шевченка», «Contra spem spero» (про Лесю Українку), «Сучасники Івана Франка» тощо. У дітей застороги до української мови нема, вони вже інші. А в батьків ностальгія за Москвою.

Плануємо відкрити пам'ятну дошку Остапові Вишні, який тут жив; перенести пам'ятник Шевченкові з околиці ближче до центру.

Часом думаю: добре, що в моєму житті були проблеми: я боролася, удосконалювалася, чогось досягла. Мене в Стаханові люблять і я люблю своїх земляків.

Звертаюся до керівників об'єднань з проханням поділитися досвідом роботи в сучасних умовах».

Записала **Надія КИР'ЯН**

ГОТУЄМОСЯ ДО ДНЯ НЕЗАЛЕЖНОСТІ

27 липня у Секретаріаті ВУТ «Просвіта» ім. Тараса Шевченка відбулася робоча нарада представників політичних партій та громадських організацій національно-демократичного спрямування. На порядку денному — відзначення 20-річчя Незалежності України.

училищ. Цей захід не потребуватиме залучення значних матеріальних ресурсів, але, на нашу думку, дозволить гідно відзначити ювілейну дату на державному рівні».

Наразі офіційно про організацію заходів у столиці та регіонах України, окрім «Просвіти», заявила «Народна Рада». При «Просвіті» створено оргкомітет з відзначення 20-річчя Незалежності України, засідання якого планується проводити щотижня.

Зазначимо, що ще напередодні Дня Соборності громадський комітет з відзначення ювілейної дати створили у Чернігові. Його засідання регулярно відбуваються в приміщенні місцевої «Просвіти», а одним із координаторів є її голова — Василь Чепурний.

Нещодавно громадський комітет звернувся до мера Чернігова з пропозицією до 20-річчя Незалежності розглянути і винести на сесію міської ради питання про перейменування та повернення історичних назв вулицям міста. Члени громадського комітету навіть підготували проект відповідного рішення. «Розгляд подання Чернігівського обласного громадського оргкомітету з відзначення 20-річчя Незалежності України стане перевіркою влади на український державний патріотизм», — вважають координатори комітету.

Маємо надію, що найближчим часом ініціативи просвітян підтримають в усіх областях нашої держави і Україна гідно відзначить ювілей своєї новітньої державності.

Колектив тижневика «Слово Просвіти» висловлює щире співчуття колезі, кореспонденту відділу культури Воліковській Уляні Георгіївні з приводу смерті її бабусі, **Костів Ганни Іванівни**.

МАКІТРЯНИЙ ПІРСИНГ ГОНЧАРІВ

Світлана ПРУГЛО,
с. Опішне

Від світанку до смеркання на майданчику Центру розвитку духовної культури в Опішному проходив III Міжнародний мистецький фестиваль-ярмарок “Гончарний Всесвіт в Україні—2011”. Художники-керамісти, гончарі, різьбярі, майстри вишивки і ткацтва, лозоплетіння з різних регіонів України пропонували присутнім величезний асортимент високомистецьких творів, виготовлених власноруч.

Для гостей свята організатори підготували низку різноманітних розваг: конкурси гончарів і малювальниць на “найбільший горщик”, “найвищу вазу” тощо, мистецькі майстер-класи “Гончарський аукціон”, дитячі й молодіжні розваги, мандрівки гончарною столицею на кінному возі.

У рамках Дня гончаря вперше в Опішному проходив Перший Національний фестиваль-конкурс декору-

вання людського тіла фарбами за мотивами розписів виробів з кераміки, зокрема й за допомогою гончарної сировини (глини, ангоби). Учасниками фестивалю стали художники та моделі з багатьох українських міст і містечок. Майстри постаралися на славу, створивши справжнісінькі натільні шедеври. “Усі роботи надзвичайно гарні, — відзначив голова журі Віктор Карпенко, президент української асоціації тату та пірсингу, — але ж конкурс є конкурс”. “Гран-прі” отримали художник Тетяна Метель та модель Олександр Оленич за роботу “Прихована мудрість”.

Ще однією несподіванкою став Національний ковальський фестиваль “ВАКУЛАФЕСТ—XXI” — свято ковальського мистецтва, данина історії й своєрідний акт відродження тисячолітньої традиції єднання ковалів і гончарів. Учасниками ковальського фестивалю стали сім майстрів із Сум, Донецька, Львова та Опішного. Кожен із них створив високомистецькі художні твори на тему гончарс-

Оленич Олександр — Гран-прі Національного фестивалю-конкурсу “BodyCeramicFestUkraine”

тва. Переможницею стала єдина жінка-учасниця Емілія Сидор зі Львова. Її “Опішнянські коники” просто зачарувала членів Експертної ради.

Не тільки на розваги був щедрим той день: найкращі кухарі навпередки пропонували смачні страви національної української кухні. А під завісу День гончаря потішив молодь запальними танцями на дискотеці.

Майстер-клас з гончарства

ТАНЕЦЬ У РИТМІ СЕРЦЯ

Уляна ВОЛІКОВСЬКА

Гурт “Тінь Сонця”, який виступає у жанрі “хеві-фолк” (у народі “козацький рок”), завжди збирає аншлаги. Пригадую один із останніх концертів у Культурно-мистецькому центрі Києво-Могилянської Академії. У залі яблуку ніде було власти від такої кількості шанувальників. І причина тому — концерт-презентація нового альбому “Танець Серця”.

Вибравши момент, я поставила кілька запитань **Сергію ВАСИЛЮКУ**, лідеру гурту “Тінь Сонця”...

— **Сергію, чи не здається Вам, що в репертуарі сучасних виконавців майже немає місця патріотичним мотивам?**

— У нас нині дуже мало гарної змістовної музики. Наприклад, я виховувався на українській естраді кінця 90-х. Там майже не було патріотичних тем, але був дуже симпатичний вітчизняний продукт, яким захоплювалися сотні тисяч, якщо не мільйони, — і це сприяло патріотичному вихованню. Ми відчували, що в нас є щось своє, і воно — гідне захоплення. Прикрі, що для більшості виконавців, яких ми любимо, патріотичні теми взагалі не близькі. І якщо Тарас Чубай та гурт “Скрябін” записували повстанські пісні, то Білик, Повалій, Власова, “Аква Віта” вже переходили на російську мову. Найбільше не люблю у мистецтві нещирість.

— **У щирості Вашого гурту немає сумніву, бо кожен виступ “Тіні Сонця” — аншлаг. Чим гіпотизуєте глядача?**

— Шанувальників у нас справді чимало, ми сон на них не навіюємо. І збираються вони у великих залах. А ось у чому наша родзинка, краще запитати в них.

— **Чи позначилися на творчих пошуках зміни у складі гурту?**

— “Тінь Сонця” з 2003 року — концептуальний гурт із ідеологічно та стилістично вивіреним власним репертуаром, незалежно від нашого складу. Ми всі дуже любимо скрипальку Соною Рогальську, величезний творчий внесок бандуриста Івана Лузана. Але “Тінь Сонця”

— це насамперед особливий музичний і поетичний дух. А те, що кістяк команди залишається незмінним, лише підтверджує: ми — єдиним.

— **А які передумови створення нового альбому “Танець Серця”?**

— Після презентації “Полум’яної Руті” ми одразу ж взялися за створення нового репертуару. За чотири роки зібрили символічну збірку кращих творів. Величезне щастя усвідомлювати, що ти причетний до написання таких композицій, як “Місяцю мій”, “По вранішній зорі”... В альбомі зібрані справді чудові композиції майже на всі смаки.

— **Альбоми “Над Диким Полем” та “Полум’яна Рута” просто “дихають” українською мінусиною... А які провідні теми нового альбому?**

— Альбом багатогранний, зрілий і дуже особистий. У піснях “Перша квітка” та “Сонця літ” ми говоримо про складну тему — відхід найдорожчих, переосмислюємо поняття життя і смерті, у колісках “Схована у мріях” звертаємося до наших дітей, у піснях “Дорога в ліс”, “Хрестини Вовкулаки” проведено паралелі між нами й потойбіччям — таке собі відлуння “Лісової пісні” Лесі Українки. Патріотичні теми також присутні — на численні пропозиції шанувальників ми переписали “Козачу Могилу” і тепер вона звучить значно краще. Також в альбомі рок-версія пісні на слова Василя Стуса “У цьому полі синьому, як льон”.

ТИЖНЕВИК ВСЕУКРАЇНСЬКОГО
ТОВАРИСТВА «ПРОСВІТА»
імені ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

АНОНС

Дорогі наші читачі!

Звертаємося до вас із пропозицією. А чи не хотіли б ви стати авторами одного з наступних чисел тижневика “Слово Просвіти”, присвяченого ювілею Незалежності? Напишіть про своє ставлення до святкування Дня Незалежності в попередні роки і в нинішньому, про останні 20 років у долі України та у вашому житті.

Чекаємо на ваші листи! Пишімо історію разом!

Засновник:
Всеукраїнське
товариство “Просвіта”
імені Тараса Шевченка
Реєстраційне свідоцтво
КВ № 4066
від 02.03.2000 р.

Шеф-редактор
Павло МОВЧАН

В. о. головного редактора
Микола ЦИМБАЛЮК
Редколегія
Любов ГОЛОТА (голова),
Ярема ГОЯН,
Павло МОВЧАН,
Олександр ПОНОМАРІВ,
Іван ЮЩУК

Заступники головного редактора
Петро АНТОНЕНКО
279-49-47,
Євген БУКЕТ
279-39-55

Заступник головного редактора
з виробничих питань
Наталія СКРИННИК
278-01-30 (тел/факс)

Відповідальний секретар
Ірина ШЕВЧУК

Відділ просвітнянської роботи
Надія КИР'ЯН
Відділ культури
Микола ЦИМБАЛЮК
279-49-47

Відділ літератури
Марія КУЧЕРЕНКО
270-55-57
Відділ коректури
Тетяна ЩЕРБАК
Ірина СТЕЛЬМАХ
278-63-69

Комп'ютерна верстка
Ірина ШЕВЧУК,
Олег БЕССЬКИЙ
278-63-69

Кореспонденти
Наталія АНТОНЮК,
Уляна ВОЛІКОВСЬКА

Черговий редактор
Петро АНТОНЕНКО

Бухгалтерія
279-41-46

Адреса редакції:
вул. Хрещатик, 10-Б,
м. Київ, 01001

E-mail: slovo_prosvity@ukr.net
http://slovoprosvity.org
http://prosvitanews.org.ua

Видруковано з готових фотоформ на
комбінаті “Преса України” у середу.
Зам. № 3301231
Наклад у липні — 23000

Листування з читачами —
тільки на сторінках газети.

Відповідальність за достовірність
інформації несуть автори.
Редакція залишає за собою право
редагування та скорочення текстів.
Редакція не завжди поділяє
погляди своїх авторів.
При використанні наших публікацій
посилання на “Слово Просвіти”
обов'язкове.
Індекс газети
“Слово Просвіти” — 30617

